

Jussi Forsman

Sini Korhonen

PEDAGOGINEN MALLI ELÄMYKSELLISELLE YRITYSTOIMINNALLE

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Marraskuu 2014

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

		Opinnäytetyön päivämäärä 19.11.2014
Tekijä(t) Forsman, Jussi & Korhonen, Sini		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
Nimeke Pedagoginen malli elämykselliselle yritystoiminnalle		
Tiivistelmä Tämä opinnäytetyö esittelee pedagogisen mallin tekijöidensä omalle yritysideallemme. Pedagoginen malli koostuu: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasvatuksen taustalla vaikuttavasta arvopohjasta 2. Kasvatustavoitteista 3. Suuntaviivoista kasvatustavoitteiden saavuttamiselle Opinnäytetyössä esitellään perustelut tehdyille kasvatuksellisille valinnoille. <p>Opinnäytetyön tekemisellä pyritään edistämään omia edellytyksiä ryhtyä yrittäjäksi. Opinnäytetyö on syntynyt koulutuksessamme liian vähäiseksi jääneiden yrittäjyysopintojen tueksi. Työllä on ollut myös selkeä vaikutus tekijöidensä kasvatuksen ajattelun jäsentymiseen.</p> <p>Työssä esitetyn pedagogisen mallin taustoiksi opinnäytetyössä käydään läpi kasvatusta erityisesti nuorisotyön näkökulmasta. Toimintaa perustellaan suomalaisilla nuorisotyön kirjatulla käytänteillä, ohjeistuksilla ja tutkimuksella. Mallissa keskeisessä roolissa on elämyspedagogiikka, mutta elämyksellisyyttä tarkastellaan myös yrittäjyyden sekä erilaisten elämyksellisyyttä hyödyntävien mallien näkökulmasta. Kasvatuksellisesti tärkeään asemaan on nostettu myös maaseudun elinvoimaisuus sekä yhteisöllisyys.</p> <p>Edellä mainitulle taustalle on rakennettu tekijöiden yhteiselle kasvatuskäsitykselle pohjautuva pedagoginen malli. Tehtyjä kasvatuksellisia valintoja on peilattu teoriataustan lisäksi alan opiskelijoiden tuotoksiin seikkailukasvatuksesta sekä elämyksellistä yritystoimintaa tuottavien yritysten tuotoksiin omasta toiminnastaan. Opinnäytetyön tuotoksena pedagoginen malli on kiteytetty A5-kokoiseen vihkoseen.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Elämyspedagogiikka, yhteisöllisyys, yrittäjyys, elämys, kasvatusta, green care, maaseutuyhteisöt		
Sivumäärä 52 + 4 (liitteet)	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liite 1. Opiskelijoiden arvokotilo Liite 2. Oma arvokotilo Liite 3. Pedagoginen malli		
Ohjaavan opettajan nimi Helena Timonen		Opinnäytetyön toimeksiantaja

DESCRIPTION

		Date of the bachelor's thesis 19.11.2014
Author(s) Forsman, Jussi & Korhonen, Sini		Degree programme and option Civic activities and youth work
Name of the bachelor's thesis Pedagogical model for a business idea in the field of experiential learning		
Abstract <p>This thesis presents a pedagogical model of the authors designed for their business idea. This pedagogical model consists of:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Values affecting educational thinking 2. The educational objectives 3. The guidelines for achieving the educational objectives <p>This thesis presents ideas behind the educational choices that have been made during the process. By making this thesis we wanted to promote our own prerequisites for becoming an entrepreneur. There were too little entrepreneurial activity studies in our curriculum and this thesis was made as a support for our own growth as entrepreneurs. The process of making this thesis has had a clear impact on our educational thinking.</p> <p>In this thesis we go through education, especially among youth work, to introduce the background of the pedagogical model. Choices are justified through practices, guidelines and research in the field of Finnish youth work. Experiential learning has a huge role in our model, but experiences are also viewed through entrepreneurship and other models exploiting experiences. We wanted to give an educationally important role also for vitality of the rural areas and the sense of community. These are viewed mainly through theory.</p> <p>Our pedagogical model is formed through our common thinking on education and on the factors mentioned above. The educational choices that were made are reflected through our fellow students' opinions about adventure education and outputs from the actors working with experiential education. As a result of this thesis we formed an A5-sized booklet introducing the pedagogical model.</p>		
Subject headings, (keywords) Experiential education, communality, entrepreneurship, experience, education, green care, rural communities		
Pages 52 + 4 (attachments)	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices Appendix 1. Student's shell of values Appendix 2. Own shell of values Appendix 3. Pedagogical model		
Tutor Helena Timonen		Bachelor's thesis assigned by

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARVE.....	3
2.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	4
2.2	Opinnäytetyöprosessin eteneminen	6
3	NÄKÖKULMIA KASVATUKSEEN	7
3.1	Kasvatus nuorisotyössä.....	7
3.1.1	Nuorisotyön arvot	10
3.1.2	Nuorisoalan ohjeistukset.....	13
3.2	Elämykset ja kasvatus.....	13
3.2.1	Elämysyrittäjäyys	16
3.2.2	Green care	17
3.3	Maaseudun elinvoimaisuus.....	20
3.4	Yhteisöllisyys	22
4	KEHITTÄMISTEHTÄVÄ.....	25
5	KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS.....	26
5.1	Työsuunnitelma	26
5.2	Toteutus	28
5.3	Ammatillisen minän kehittyminen	30
6	TUOTOS	31
6.1	Arvokotilo.....	31
6.2	Elämyspedagogisen yritystoiminnan arvopohja	33
6.3	Toiminnan tavoitteet.....	34
6.4	Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen.....	39
7	POHDINTA	42
7.1	Yhteistyö ja tulevaisuus.....	43
7.2	Prosessin tärkeys.....	47
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	
	1 Opiskelijoiden arvokotilo	
	2 Oma arvokotilo	
	3 Pedagoginen malli	

1 JOHDANTO

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön viittä vaille valmiina opiskelijoina näemme tulevaisuuden työllistymisnäkymät valoisina. Koemme myös, että vaihtoehdot ovat kohtalaisen monipuoliset. Ammattitaitoa on kerääntynyt opiskelujen kautta ja elämän varrella kiitettävästi. Etenkin nuorisotyön kentällä toimimiseen yhteisöpedagogiopinnot ovat valmistaneet meitä laajasti. Kuitenkin yksi suomalaisessa yhteiskunnassa keskeinen työnteon muoto on saanut kokemuksemme mukaan kovin vähän sijaa opinnoissamme. Näin ollen päätimme toteuttaa opinnäytetyömme tarkastellen tulevaisuutta yrittäjyyden näkökulmasta.

Yrittäjyys on ollut taustalla molempien tekijöiden opinnäytetyöprosessissa alussa. Jussi on polulta välillä eksynyt ja Sini taasen pitänyt tiukasti kiinni visiostaan. Yhteiseksi toiminta kiteytyi monien matkan varrella käytyjen keskustelujen kautta. Jaettuna mielenkiinnon kohteena oli selkeästi elämyspedagogiikka, jonka ympärille päätettiin ulkopuolisen ehdotuksesta rakentaa yhteinen opinnäytetyö. Toiminnan punaisena lankana ruvettiin pitämään henkilökohtaista kasvatusajattelua ja sen rakentumista yhteiseksi kasvatukselliseksi perustaksi yritystoiminnalle. Prosessin aikana käytiin valtava määrä keskustelua siitä minkälaisista asioista laadukas kasvatustyö rakentuu.

Opinnäytetyöprosessin avulla luotiin kasvatuksellinen malli elämykselliselle yritystoiminnalle. Malli esittelee elämyksellistä yritystoimintaa siinä muodossa kuin me kasvattajina sitä haluaisimme toteuttaa. Malli koostuu kasvatustyötä ohjaavista arvoista, kasvatustavoitteista ja suuntaviivoista tavoitteiden saavuttamiselle. Tämän ajatus työn ja opinnäytetyöprosessin tulokset on tiivistetty nelisivuiseen A5-kokoiseen vihkoseen. Opinnäytetyön tekstiosuus antaa kattavat perustelut mallille ja yhteiselle kasvatuskäytännöllemme, joka liitteenä löytyvään vihkoseen on koottu.

Opinnäytetyö alkaa lyhyellä katsauksella omasta ja yhteiskunnan suhteesta yrittäjyyteen. Näkökulma on pyritty pitämään tiivistä nuoriso- ja kasvatustyötä lähellä. Samalla käydään myös kevyesti läpi kasvatuksen, elämysten, maaseudun ja yhteisöllisyyden linkittymistä toisiinsa sekä etenkin niiden suhdetta yrittäjyyteen. Tästä rakentuu kuva siitä, miksi opinnäytetyössä esitetyn kaltainen kasvatustyö on yhteiskunnallisesti ajankohtaista ja merkittävää.

Tämän jälkeen käydään läpi suhtautumisemme kasvatustoimintaamme ohjaaviin taustateorioihin ja näkemyksiin. Tavoitteena on ollut luoda rehellinen kuva taustoista, johon ajattelumme ja sen myötä myös tekomme perustuvat. Teoreettisessa osuudessa yhteisöllisyys on jätetty tarkoituksella viimeiseksi käsiteltäväksi teemaksi, koska näemme sen mahdollisuudet ammentaa voimansa vahvasti elämyspedagogiikassa sekä esimerkiksi maaseutumaisessa viitekehyksessä. Toisaalta yhteisöllisyys näkemässämme muodossa toimii läpileikkaavana teemana läpi koko opinnäytetyön.

Edellä mainitun taustoituksen jälkeen olemme kirjoittaneet auki kehittämisprosessimme päämäärän sekä esitelleet minkälaisia menetelmiä olemme käyttäneet tässä opinnäytteessä tehtyjen valintojen taustatukena. Tuotos otsikoinnin alla olemme tuoneet esille perusteita kasvatuksellisen mallin takana. Tämän kohdan avulla voi tiivistetysti syventyä ajatuksiin pedagogisesta mallistamme tuotetun vihkosen takana.

Opinnäytetyön lopussa on vielä pohdinnallinen osuus. Pohdinnassa käymme läpi opinnäytetyön herättämiä ajatuksia, joista esille nostetaan muun muassa opinnäytetyön roolia koulutuksessamme sekä yritysideoan tulevaisuutta. Opinnäytetyökokonaisuutemme osalta ei voine liikaa painottaa, että vaikka toiminnan lähtökohta alussa on yrittäjyys, lukijan kannalta on kuitenkin tärkeää huomata, että lopullinen fokus on kuitenkin vahvasti kasvatuksessa. Emme tietoisesti halunneet lähteä tarkastelemaan vielä tässä vaiheessa asiaa esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman ja kannattavuuslaskelmien kannalta. Sellaisten ja tarkempien tuotekuvausten aika on vasta tulevaisuudessa.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARVE

Opinnäytetyön taustalla on tekijöiden yrittäjyysorientoitunut maailmankuva. Oma paikka tulevaisuuden nuorisotyön maailmassa halutaan määritellä omin ehdoin. Toiminnan lopullisena päämääränä on selkeästi tulevaisuus yrittäjänä. Toteutus tulee siis omaan käyttöön, omaksi eduksi ja tukee vahvasti omaa ammatillista kehittymistä. Kehittämisen suunta määrittyy pitkälti omista kiinnostuksen kohteista ja vahvuuksista. Toisaalta kuitenkin pyrimme opinnäytteessä osoittamaan, mihin toimintamme tilaus perustuu, toisaalta osana nuorisotyötä, mutta myös yhtäläillä Suomen yhteiskuntarakenteen osana. Ajatus yrittäjyydestä ei ole uusi ja yhtäkkinen ajatus, vaan pitkälinen prosessi. Opinnäytetyö toimii osana yrittäjyyteen valmentautumista ja tehdään vahvasti osana oman ammattitaidon sekä ammatillisen valmiuksien kehittämistä. Toiminta perustuu sille, että uskomme vahvasti, että meillä on paljon tarjottavaa tällä maailmalle.

Yhteiskunta on muutoksessa. Yksityiset palveluntarjoajat ovat tulleet jo vahvasti sosiaalialalle (Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Särkelä & Londén 2009, 123). Kokemuksemme mukaan esimerkiksi lasten ja nuorten parissa yksityiset lastensuojelun palveluntarjoajat ovat arkipäivää. Nuorisotyön kentällä yrittäjyys näyttäytyy meille alan opiskelijoina kuitenkin vähäisenä. Uskomme, että palvelurakenteen pirstoutumisen seurauksena nuorisoalan yrittäjyydelle on kuitenkin tulevaisuudessa tilausta, nähdäänhän sosiaalisten palveluiden kokonaisuudessaan yleistyvän tulevaisuudessa (Siltaniemi ym. 2009, 123). Opinnäytetyöprosessin myötä pyrimme määrittelemään rooliamme palveluntarjoajina tässä kokonaisuudessa. Opinnäytetyön keskiössä onkin omat, etenkin koulutuksen kautta hankitut vahvuudet nuorisotyön ammattilaisina.

Elämyspedagogiikka on vahva osa tulevaisuuden suunnitelmiamme. Matkailualan palveluissa elämyksellisyys näkyy vahvasti (Tarssanen & Kylänen 2007, 100). Esimerkkinä tästä voi nähdä vaikkapa ympäri maattamme viime vuosina levittäytyneet flow-park seikkailu-huvipuistot. Niin aikuisille kuin nuorillekin tarjotaan paljon erilaisia elämyspalveluita. Etenkin lasten ja nuorten elämyksellisestä tarjonnasta puuttuu ainakin markkinoiden perusteella pedagoginen lähestymistapa.

Ymmärrämme toki, että elämykset ja pedagogian yhtyeenliittäviä toimijoita löytyy maastamme muitakin. Alan sisällä on myös yhteistä pyrkimystä alan kehittämiseen,

joka näkyy käytännössä vaikkapa valtakunnallisen seikkailukasvatusverkoston toiminnassa (Seikkailukasvatus 2014). Median välityksellä meille on syntynyt kuva, jossa maassamme on pula kasvatuksesta. Elämyksellisyyteen perustuvalla pedagogisella yritystoiminnalla haluamme osaltaan olla mukana tukemassa tulevaisuuden nuorten kasvamista aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi, mutta myös kehittämässä tulevaisuuden kasvatuksellisia käytänteitä. Yhteistyön merkitys ymmärtäen on myös lähdetty toteuttamaan opinnäytetyötä yhdessä, vaikka lopullinen yritystoiminta ei todennäköisesti olekaan yhteinen projekti.

Tulevan yritystoiminnan nähdään tapahtuvan maaseudulla ja se halutaan nähdä tukemassa maaseudun elinvoimaisuutta. Maaseudun elinvoimaisuus halutaan nähdä suomalaisena voimavarana, josta on osoituksena maaseutupoliittinen toimenpideohjelma, joka näkee yhteisöllisyyden eräänlaisena pohjana maaseudun kehittymiselle (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 5). Maaseudun elinvoimaisuus, maaseutukokemukset ja etenkin yhteisöllisyys pyritään pitämään suunnitellun elämyspedagogisen raamiston keskiössä.

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt voidaan tehdä joko tutkimuksellisina tai toiminnallisina. Opinnäytetyön tekeminen toimii prosessina, joka suuntaa opiskelijan ammatillista kasvua, urasuunnittelua ja mahdollisesti myös työllistymistä. Tämän opinnäytetyön toteutustavaksi on valittu toiminnallisuus. Opinnäytteessä on myös tutkimuksellinen näkökulma aiheeseen teorian kautta. Toiminnallisuus nähdään etenkin nuorisosalalla usein jonkin asian kehittämisenä ja toimintamallien testaamisena käytännössä. Vilkan ja Airaksisen (2004, 9) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee koulutusalan ammatilliselle kentälle ohjeistuksia, opastuksia sekä toiminnan järjestämistä/järkeistämistä käytännön tasolla. Opinnäytetyön tekijöinä koemme ettei toiminnallisuus aina tarkoita käytännön harjoituksia, vaan se voi olla myös ajatuksien kokoamista ja jäsentämistä malliksi, jolle toiminta tulee tulevaisuudessa rakentumaan. Näin ollen tämän opinnäytetyön tavoite on tuottaa pedagoginen malli elämykselliselle yritystoiminnalle. Pedagoginen malli rakentuu toiminnan perusarvoista, tavoitteista sekä tavoista, joilla tavoitteisiin päästään. Tämä malli esitellään lyhyenä kirjaseinä, joka löytyy opinnäytetyön liitteenä.

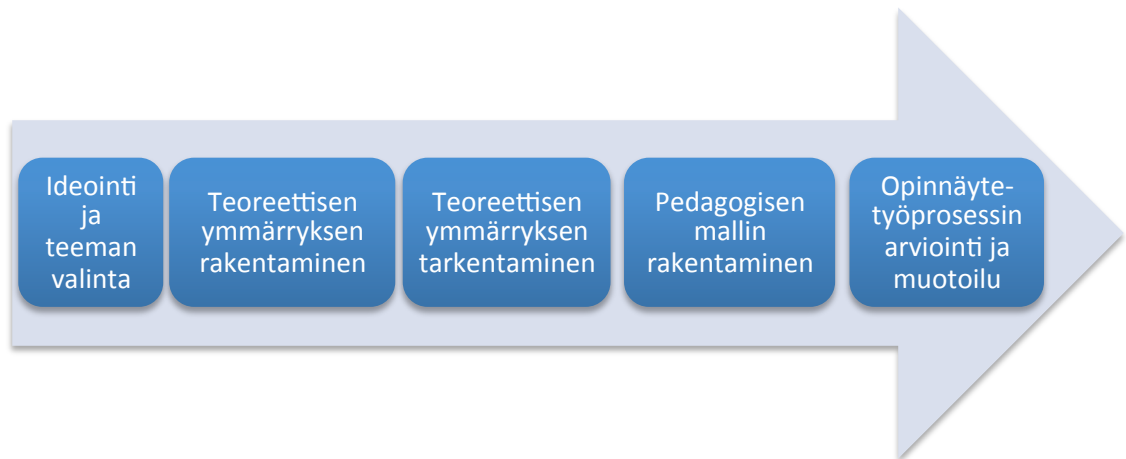
Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyy usein käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Kirjallisuuden mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava (Vilka & Airaksinen, 2004, 10). Yleensä opinnäytetöillä on jokin ulkopuolinen toimeksiantaja, joka lisää opinnäytetyöntekijän vastuuntuntoisuutta sekä projektinhallintataitoja. Ulkopuolisen toimeksiantajan mukanaolo tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden harjoittaa tiimityötaitojaan. Toisaalta toimeksiannetuissa opinnäytetöissä on vaarana aiheen laajeneminen yli tarvittavien opintopistemäärien ja työtuntien. (Vilka & Airaksinen 2004, 18). Tämän opinnäytteen tekijät toimivat samalla opinnäytetyön tilaajina.

Opinnäytetyöaiheen tulisi olla opiskelijaa itseään motivoiva, opinnoista ja alan työelämästä ponnistava, jonka lisäksi opinnäytetyöprosessin aikana opiskelija voi parhaimmassa tapauksessa luoda työelämäyhteyksiä ja ylläpitää jo luotuja suhteita työelämään (Vilka & Airaksinen 2004, 23). Opinnäytetyöprosessin aikana opiskelija syventää tietojaan ja taitojaan alalla, joka kiinnostaa häntä henkilökohtaisesti. (Vilka & Airaksinen 2004, 23.) Henkilökohtainen kiinnostus alan yrittäjyyteen ja yhteisöpedagogin vahvuuksiin yrittäjinä toimivat ponnahduslautana opinnäytetyön idealle. Alkuperäinen idea oli kehittää liiketoimintamalli, jonka kautta opinnäytetyön tekijät voisivat mahdollistaa työllistää itseään. Opinnäytetyön aihe on muuttunut prosessin aikana hieman. Nykyisellään opinnäytetyölle olisi varmasti löytynyt myös kolmikantaan perustuva tilaajataho joko kolmannelta sektorilta tai yksityiseltä sektorilta. Päätimme kuitenkin toimia itse tilaajina, jolloin voimme itsenäisesti määritellä toiminnan arvot, tavoitteet ja tavat. Tämän opinnäytetyön teon aikana olemme jo huomanneet, että on pysyttävä itse uskollisena valitulle aiheelle ja jätettävä uudet ideat jatkokehittelyä varten.

Tutkimussuunnitelman sijaan toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen aloitetaan kirjoittamalla toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma kattaa ideoinnin ja tavoitteiden asettaminen. Se auttaa jäsentämään, tiedostamaan, harkitsemaan ja perustelemaan tehtyjä valintoja. (Vilka & Airaksinen 2004, 26-27.) Oman opinnäytetyöprosessimme aikana toimintasuunnitelma rakentui ajatuksiemme ja aiempien opinnäytetyöaihioiden varaan. Olimme molemmat työstäneet tahoillamme henkilökohtaisia opinnäyte-

töitä, mutta keskusteltuamme toiveista ja heränneistä ajatuksista, päätimme yhdistää voimamme ja aloittaa yhteisen opinnäytetyöprosessin.

2.2 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Kuva 1. Opinnäytetyöprosessin kulku.

Kuvassa 1 olemme avanneet opinnäytetyöprosessimme kulkua. Varsinkin alkuun opinnäytetyöprosessin vaiheet ovat kulkeneet rinnakkain ja osin myös päällekkäin. Teeman valinta ja teemaan liittyvä ideointi tarkentui rakentaessamme teoreettista ymmärrystä aiheesta. Ymmärrys ja näkemys valitusta aiheesta tarkentui vertailemalla alan toimijoita, alaan liittyviä ohjeistuksia ja opiskelijoiden näkemyksiä aiheesta jo hankittuun teoreettiseen ymmärrykseen. Tämän jälkeen kokosimme ajatustyön yhteen ja rakensimme pedagogisen mallin elämykselliselle yritystoiminnalle. Tämä on opinnäytetyömme tuotos. Viimeisimpänä työvaiheena opinnäytetyöprosessissa on ollut kokonaisuuden arviointi ja palautteiden perusteella opinnäytetyön muotoilu ja sen esittäminen.

Opinnäytetyön ideointi ja teeman valinta – vaiheessa opinnäytetyön aihe valikoitui olemassa olevan ammatillisuuden ja kiinnostuksen kohteiden perusteella. Ideointi aiheen rajaamiseksi perustui mitä suuremmissa määrin siihen, minkälaisia ammattilaisina me tekijät itsemme tässä vaiheessa opintoja näemme, mutta toisaalta myös siihen minkälaisia ammattilaisia tulevaisuudessa haluamme olla. Aiheen valinnan ja tarvittavien rajausten muodostamiseksi seuraavana vuorossa oli monipuoliseen taustateoriaan tutustuminen. Tässä vaiheessa teeman ja aiheen tarkentaminen jatkui. Opinnäytetyössä

esillä oleva moniaineksisuus johtuu osittain siitä, että olemme halunneet tarkentaa teoreettista ymmärrystä vertailemalla teoriaa sekä alan toimijoiden että kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoiden käsityksiin kasvatuksesta elämyspedagogiikassa. Teoria ja toimijoiden sekä opiskelijoiden käytännön kokemukset ovat kulkeneet rinnakkain ja vaikuttaneet siihen, minkälainen pedagoginen malli on ajatusten myötä rakentunut.

Opinnäytetyöprosessi eteni teorian ja käytännön vertailun jälkeen oman pedagogisen mallin rakentamiseen, joka siis pohjautuu hankitun tiedon ja lukemattomien pohdintojen varaan. Prosessi huipentui pohdintoihin opinnäytetyöprosessin ja henkilökohtaisen kasvun kulusta sekä opinnäytetyön tekstiosuuden viimeistelyyn ja opinnäytetyön suulliseen esittelyyn. Vaikka muutoin opinnäytetyöprosessin aikana osiot ovat kulkeneet osittain päällekkäin ja lomittain, ovat kuviossa olevat kaksi viimeistä osiota jossain määrin muista riippumattomia. Näidenkin osioihin työstämiseen on vaikuttanut etukäteen hankittu tieto, mutta tietopohjaa ei ole ollut tarvetta lähteä laajentamaan tai etsimään uusia tulokulmia. Tämä opinnäytetyön tekstiosuus on rakennettu mukailemaan opinnäytetyöprosessin kulkua.

3 NÄKÖKULMIA KASVATUKSEEN

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme kannalta oleellisen teoreettisen perustan. Opinnäytetyömme tarkoituksena ei ole mallintaa varsinaista yritystoimintaa, joten ensimmäisenä teemana käsittelemme minkälaisena kasvatus nuorisotyössä on nähty ja nähdään nykyisin esimerkiksi alan ohjeistuksissa. Muita tässä luvussa esiin nousevia teemoja ovat elämykset kasvatuksessa, elämysyrittäjäyys ja green care sekä maaseudun elinvoimaisuus. Viimeisimpänä käsiteltävänä teemana teoreettisessa perustassa käsittelemme yhteisöllisyyttä ja kuinka se kokoaa muun teoreettisen aineksen yhteen tavoittelemassamme elämyksellisyyteen perustuvassa yritystoiminnassa.

3.1 Kasvatus nuorisotyössä

Kasvatus on jo muutaman viime vuosisadan ajan nähty tulevaisuuden tekijänä ja mahdollisuutena muutokseen (Siljander 2005, 7). Tästä näkökulmasta lähestyessämme

kasvatusta näemme siis toiminnallamme nuorisotyön ammattilaisina ja kasvattajina vahvan siteen yksilön lisäksi myös yhteisöön ja lopulta koko yhteiskuntaan. Ajasamme puhutaan kuitenkin myös syrjäytymisestä ja yhteiskuntakelpoisuudesta. Simo Skinnarin (2004, 65) tavoin kasvatukselle voi asettaa myös tehtävän ihmisen juurtumisesta yhteiskuntaan, jonka lopullisena päämääränä on toki Skinnarinkin (2004, 199) mukaan yhteiskunnan kehitys. Kasvatus nähdään tässä opinnäytetyössä viime kädessä yhteiskunnallisena vaikuttamisena. Näkökulmaa kasvatukseen tarkennetaan lähinnä nuorisotyön näkökulmasta ja muu kasvatustyön kenttä unohdetaan pääosin tietoisesti.

Mitä nuoruus on? Nuoruuden määrittelemiseen löytyy useita erilaisia näkökulmia, joista esimerkiksi Nivala ja Saastamoinen (2007, 10-11) ovat eritelleet muun muassa seuraavia: kalenteri-ikä, yhteiskunnallinen tehtävä, sosiaalinen kanssakäyminen sekä suhde lapsuuteen ja aikuisuuteen. Käsitteenä nuoruus on varsin nuori ja liitetään modernin yhteiskunnan syntyyn sekä uuteen tarpeeseen löytää oma paikka muuttuvassa yhteiskunnassa (Nivala & Saastamoinen 2007, 12-13). Näin ollen koko nuoriso käsitteenä liittyy vahvasti samaan teemaan, jossa kasvatuksen näemme. Nuorisokasvatuksen alku nähdäänkin olevan vahvasti 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, jolloin termi nuoruus nousi esiin tieteen lisäksi myös kuvataiteessa ja kirjallisuudessa (Niemi 2007, 44-45). Opinnäytetyön teemoihin liittyen nuoruus kiinnostaa meitä erityisesti yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa viitekehyksessä, mutta myös vahvasti kokonaisvaltaisena kehitysvaiheena kohti omaa persoonaa. Suomessa nuorisolaki koskee kaikkia alle 29-vuotiaita kansalaisia (Finlex 2006). Tällä hetkellä on käynnissä nuorisolain uudistamisprosessi, jonka aikana on jo käyty keskustelua ikärajoista ja mahdollisista ikärajojen tarkennuksista (Wrede 2014). Olemme rajanneet tässä opinnäytetyössä nuorisoa niin, että tavoittelemaamme elämyksellistä yritystoimintaa tulnaisiin tarjoamaan 14-20-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille. Rajauksen taustalla on näkemys kehitysvaiheiden samankaltaisuudesta, jolloin toimintaa ei ole välttämätöntä eriyttää iän mukaan. Toisaalta ikäjakauma mahdollistaa monipuolisten elämysten tarjonnan yritystoiminnassa.

Nuorisotyö on kuitenkin hieman orpo lapsi, eikä ole löytänyt vielä paikkaansa tieteen kentässä (Nieminen 2007b, 30). Tästä johtuen emme voi työskentelyssämme pysyä tiiviisti vain yhden tieteen alan sisällä vaan etsimme ja yhdistelemme tietoa melko vapaasti. Nuorisoalan kirjallisuus on paikoittain hyvin käytännön läheistä. On myös tärkeää huomata, että nuorisokasvatusta toteutetaan laajasti erilaisissa ympäristöistä

kodeista kouluihin ja edelleen moniin muihin kunnallisiin, kolmannen sektorin tai jopa yksityisiin palveluihin. Oman toiminnan luomisessa pyrimme yhdistelemään tietoa näistä eri palveluista.

Mitä nuorisotyö sitten on? Kysymystä voidaan lähteä käsittelemään esimerkiksi määrittelemällä nuorisotyön tehtävä. Nuorisolaki antaa vastaukseksi ”nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta” (Finlex 2006). Nuorisolain määrittelyä ei kuitenkaan voi pitää kokonaisvaltaisena, koskeehan laki lähtökohtaisesti vain julkisen sektorin nuorisotyön parissa toimivia, vaan nuorisotyön määritelmä on paljon laajempi (Nieminen 2007a, 22). Nieminen (2007b, 51) määrittelee, että nuorisotyön tarkoituksena on vaikuttaa ”nuoren ihmisen ymmärrykseen, arvostuksiin, tietoihin, taitoihin ja tulevaan toimintaan”. Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus (Allianssi 2014), jota voinee pitää myös esimerkkinä nuorisotyön roolin kehittämisessä yhteiskunnassa, määrittelee nuorisotyön tavoitteeksi, ” että jokainen nuori saavuttaa omien voimavarojensa ja näkemysensä mukaisen paikkansa yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä”. Edellä mainittujen esimerkkien valossa näyttää siltä, että nuorisotyön päämäärät ovat vahvasti yksilöiden parissa.

Nuorisotyön rooli on kuitenkin selkeästi suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja ihmisiin määriteltiin se sitten lain, ammattieettisten ohjeiden tai alan nuorisotyötä määrittävän kirjallisuuden (esim. Finlex 2006; Allianssi 2014; Hämäläinen 2007, 170; Kiilakoski 2007, 57; Nieminen 2007a, 23). Opiskelumme aikana olemme huomanneet, että nuorisotyötä määritellään mm. käsitteiden osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen kautta. Osallisuus mainitaan esimerkiksi nuorisotyön eettisissä ohjeissa ja osallistamisella Juha Suorannan (2005, 20) mukaan tarkoitetaan oman elämän edellytysten ja elinolojen parantamisen pohtimaan rohkaisemista. Sosiaalisen vahvistamisen nuorisolaki (2006) määrittelee nuorille suunnatuiksi toimenpiteiksi ”elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi”. Nuorisotyö nähdään siis lain ja ammattikunnan näkökulmasta keinona vaikuttaa omaan rooliin yhteiskunnan jäsenenä. Tämä ei ole vain suomalainen erityispiirre vaan 1900-luvulta löytyy paljon pedagogista pohdintaa juuri kasvatuksen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja sen keinoista, joita ovat nostaneet esille ainakin Paulo Freire ja Kurt Hahn (Freire 2005, 44; Kauppi & Ruotsalainen & Varesmaa 2011, 12). Aikaisemmin mainitun mukaisesti näemme

siis kasvatuksen yhteiskunnallisena toimintana, jonka vaikutus tapahtuu kuitenkin yksilöiden kautta.

”Ihmisen käsitys itsestään ja ympäristöstään heijastuu kaikkeen hänen toimintaansa” (Nykänen 2006a). Mielestämme kasvatuksellisen toiminnan yhteydessä on kasvattajan oleellista tutkailla omaa ihmiskäsitystään, jotta voi luoda realistisen pohjan lähtökohdilleen. Haluamme nostaa esille kolme ihmiskäsitystä, jotka ovat holistinen, situationaalinen ja humanistinen. Holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen kokonaisuus, mutta situationaalisuus sisältää myös elämäntilanteen ja muistuttaa, että se sisältää myös hallitsemattomia elementtejä (Nykänen 2006b). Humanismin ydin on ihmisen ja sivistyksen kunnioitus ja humanistinen ihmiskäsitys painottaa jokaisen ihmisen arvokkuutta ja suvaitsevaisuutta (Nykänen 2006c). Uskomme, että se millä tavalla suhtaudumme kasvatukseen ja kasvatuksen kohteena oleviin yksilöihin heijastaa omaksumaamme ihmiskäsitystä.

3.1.1 Nuorisotyön arvot

Lukuisten keskustelujen tuloksena näemme ihmisen holistisesti eli kokonaisvaltaisesti. Uskomme, että kasvatustilanteessa ihmiseen vaikuttaa sekä fyysinen että psyykkinen puoli, mutta myös millaisessa sosiaalisessa kontekstissa kasvattaminen tapahtuu. Tämän vuoksi meille on tärkeää, että kasvatustilanteet ovat sekä fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisia, kuitenkin niin, että ihminen kasvaakseen poistuu omalta mukavuusalueeltaan. Tässä opinnäytetyössä haluamme puhua arvoista, sillä ne ilmaisevat erityisen hyvin ihmisen käsityksen hyvästä elämästä ja millaisia päämääriä kohti elämyksellinen yritystoiminta on matkalla.

Kalevi Kaipiota mukaillen kasvattajan toiminta perustuu kasvattajan henkilökohtaisille arvoille ja valinnoille (Kaipio 1999, 11-12). Yhteiskunnassa vallalla olevat arvot vaihtelevat. Kaipion mukaan ”kasvatus on aina ja kaikkialla tähdännyt hyvän ihmisen kasvattamiseen” (1999, 11). Vanha afrikkalainen sananlasku ”Lapsen kasvattamiseen tarvitaan koko kylä” kertoo olennaisen siitä mitä ajattelemme kasvatuksesta.

Leevi Launonen puhuu pitämällään luennolla arvoista ja siitä kuinka arvot voidaan valjastaa arjen käyttövoimaksi. Muun muassa tästä Järvenpään Yhdessä elämään/

Kasvatus tulevaisuuteen –seminaarissa pidetystä luennosta tehdyllä luentotiivistelmäs-
tä olemme poimineet taustaa tämän opinnäytetyön arvokeskustelulle. Launonen kir-
joittaa arvon käsitteen olevan usein jäsentymätön ja epämääräinen, sillä ihmiset ar-
voista puhuessaan liikkuvat useilla eri tasoilla. (Launonen 2002.) Myöhemmin tässä
opinnäytetyössä esittelemme arvokotilo-mallin (luku 6.1.), jossa tuo eri tasoilla liik-
kuminen näkyy erityisen hyvin. Launosen mukaan arvot tulee ”määritellä mahdolti-
simman selkeästi ja niiden yhteys käytännön ratkaisuihin tulisi kyetä johdonmukaises-
ti osoittamaan” (2002). Johdonmukaisuuteen olemme pyrkineet jatkamalla arvokes-
kustelua tavoitteiden ja suuntaviivojen asettelussa, joista voi lukea tarkemmin luvun 6
alla.

Launonen viittaa luentotiivistelmässään filosofi Kari E. Turuseen, joka on määritellyt
erilaisia tapoja tunnistaa arvoja ja niiden tasoja. Turusen mukaan voidaan puhua ar-
voista, ihanteista ja arvostuksista. Arvot ovat hänen mukaansa vaikeasti muuttuvia ja
perussuuntimia inhimilliselle elämälle. Ihanteista Turunen puhuu eettis-inhimillisinä
hyveinä, jotka ”säätelevät ihmisten välisiä suhteita ja käytännön vuorovaikutusta”.
Ihanteiden on mahdollista muuttua yhteiskunnallisen kehityksen seurauksena, tosin
hitaanlaisesti. Turunen näkee ihanteet myös ihmisten ja yhteisöjen ominaisuuksina,
kuten esimerkiksi oikeudenmukaisuutena ja suvaitsevaisuutena. Viimeisimpänä Turu-
sen määritelmässä tulevat arvostukset, jotka muuttuvat nopeasti ja voivat vaihdella
sukupolvien ja alakulttuurien välillä. Arvostuksilla on yleisesti jokin konkreettinen
kohde, kuten esimerkiksi terveys tai kielitaito. (Launonen 2002.) Tämän määritelmän
mukaisesti tässä opinnäytetyössä voitaisiin puhua arvojen sijaan ihanteista. Koska
arvot kuitenkin ohjaavat ihmisen toimintaa mielestämme voimakkaammin kuin ihan-
teet, olemme päätyneet käyttämään sanaa arvo. Yleisesti ihmiset puhuvat arvoista,
eivätkä niinkään ihanteista tai arvostuksista, joka on myös vaikuttanut valintaamme
puhua arvoista tässä yhteydessä.

Launonen kirjoittaa, että arvot ohjaavat ihmisen tekemiä valintoja ja toimivat ikään
kuin valintojen kriteereinä ohjaten ja motivoiden ihmisiä arvojen mukaiseen toimin-
taan, koska arvojen sisäistäminen merkitsee niihin sitoutumista. ”Arvot tulevat näky-
viin siinä, minkä hyväksi ihmiset ovat valmiita ponnistelemaan, tekemään työtä ja
näkemään vaivaa.” (Launonen 2002.) Tässä opinnäytetyössä arvot näkyvät niin, että
kun yritykselle on määritelty tietty arvopohja, koko yrityksen toiminta pohjautuu tuo-

hon arvopohjaan vaikka se olisi jossain määrin ristiriidassa henkilökohtaisten etujen kanssa.

Opinnäytetyön teoriapohjan tueksi olemme valinneet muutamia alan toimijoita, joiden arvoja ja toiminnan tavoitteita vertailemme sekä teoriaan että lopulta rakennettavaan pedagogiseen malliin. Seuraavaksi esittelemme Suomen nuorisokeskusten ja Erlebnistagen arvot. Suomen nuorisokeskusten jakamat yhteiset arvot ovat elämän ja ympäristön kunnioittaminen, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja yksilöllisyys sekä osallisuus. Avaamme Suomen nuorisokeskusten arvopohjaa, koska nuorisokeskukset toimivat vahvasti elämyksellisen toiminnan parissa. Jotta saisimme kattavamman käsityksen siitä millä tavalla Suomen nuorisokeskukset näitä arvoja toiminnan reunaehtoina käyttävät, avaamme niitä heidän määritelmiensä mukaisesti. Suomen nuorisokeskusten toiminnan tavoitteena on vahvistaa osallistujien elämänhallintaa, terveitä elämäntapoja, kestävästä kehitystä sekä luontosuhteen rakentumista. Asiakkaat kohdataan henkilön taustasta ja ominaisuuksista riippumatta aidosti ja kunnioittavasti. Toiminnassa tärkeää on yhdessäolo ja muista välittäminen, ottaen huomioon yksilön turvallisuus ja hänen tarpeensa sekä kunnioittaen näitä tarpeita. Jokaisella toimintaan osallistuvalla on mahdollisuus tulla kuulluksi ja sitä kautta vaikuttaa toimintaan. Suomen nuorisokeskusten toiminta perustuu ajatukselle, että ”lapsella ja nuorella on kykyjä ratkaista itse omia asioitaan, kun häntä siinä tuetaan”. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2014.)

Koska elämykset ovat Suomessa perinteisesti nähty palvelun tuottamisena, eikä niinkään kasvatuksellisenä toimintatapana, on alalla vielä vähän toimijoita, joiden toiminta perustuisi tietyille arvoille. Tämän vuoksi olemme päättäneet esitellä tässä opinnäytetyössä myös erään saksalaisen toimijan ydinarvot. Erlebnistage on Saksan suurin elämyspedagogiikkaan perustuvien leirikoulujen järjestäjä. Se perustaa toimintansa neljälle ydinarvolle, joita ovat avoimuus, innostaminen, aitous ja luontoyhteys. Avoimuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä haasteiden hyväksyntää rajoituksetta ja haasteiden näkemistä mahdollisuutena oppimiseen ja kokemuksen kartuttamiseen. Innostamista organisaatio kuvaa visionsa ja missionsa täytäntöönpanolla ilon, lämmön ja intohimon kautta. Aitoudella Erlebnistageessa tarkoitetaan omaperäisyyttä ja rehellisyyttä – toimintaan uskotaan sen kaikkine vahvuuksineen ja heikkouksineen. Neljäntenä perusarvona on luonnonläheisyys, joka merkitsee tietoista ja arvostavaa tapaa käsitellä ja suojella luontoa sekä resurssien suuntaamista terveyden ylläpitämiseen ja sen tavoitteluun. (Erlebnistage 2014.)

Tämä ei ole kaiken kattava listaus alalla toimivien tahojen perusarvoista, mutta antaa selkeän käsityksen siitä millaisille arvoille elämyspedagoginen toiminta yleisesti perustuu. Käytämme näitä omien pohdintojen tukena.

3.1.2 Nuorisoalan ohjeistukset

Vaikka nuorisolaki ei lähtökohtaisesti ohjaa toimintaamme, koemme kuitenkin nuorisolain antavan selkeitä linjauksia nuorisotyön perusteille Suomessa. Nuorisolaki määrittelee myös toiminnan taustalla olevia arvoja. ”Lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen” (Finlex 2006). Nuorisolain tarjoama pohja näkyy tekemissämme arvovalinnoissa.

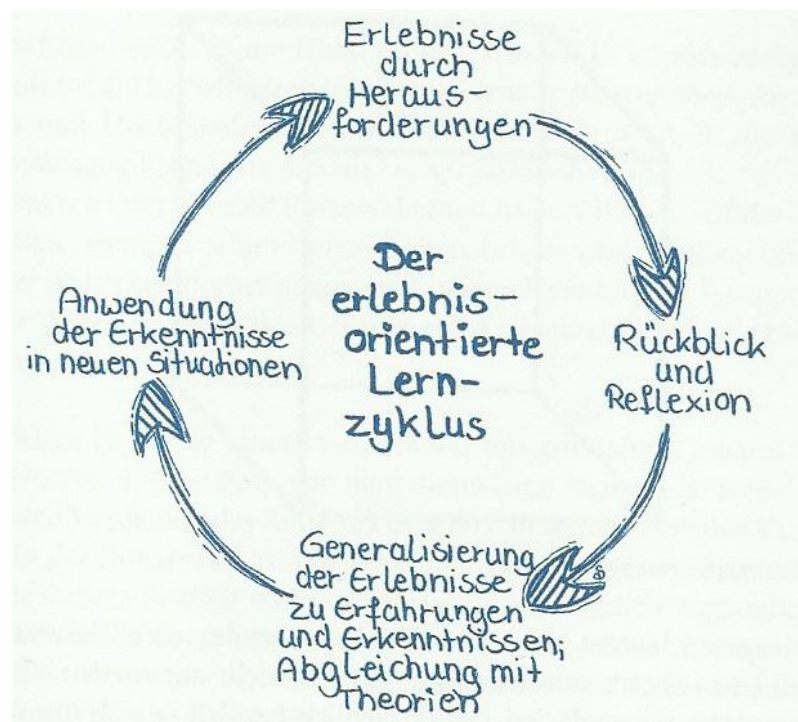
On merkittävää huomata, että ympäristöystävällisyys on teemana mukana laajalti nuorisotyön suuntaa mietittäessä. Myös nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus kertoo ”Nuorisotyössä kunnioitetaan luontoa ja elämää” (Allianssi 2014). Muita ammattieettisessä ohjeistuksessa esiin nostettuja arvoja ovat oman persoonan mukaisen paikan löytäminen yhteiskunnasta sekä kohtaamisen merkitys kasvatustyössä (Allianssi 2014). Arvostamme sitä, että ammattieettisessä ohjeistuksessa on rohkeasti nuorisotyöntekijälle annettu lupa omiin mielipiteisiin ja vaatimus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen nuoret keskiössä pitäen. Tämä antaa uskallusta toimia vahvasti omien näkemysten mukaisesti oikein.

3.2 Elämykset ja kasvatus

Elämyksen määrittämisestä Kari Väyrynen (2010, 22-24) kirjoittaa elämyksen olevan jotain itse erityisen merkityksellisesti koettua sekä kestäväää ja korostaa elämyksen välitöntä subjektiivisuutta. Juha Perttula (2007, 53-57) korostaa elämyksen määritellyn monitulkintaisuutta esittäen ajatuksen elämyksestä ”erityisen tärkeänä kokemukseksi” ja jakaa näin Väyrysen näkemyksen elämyksen yksilöllisestä luonteesta. Juuri yksilöllisyys ja erityisyys tekee elämyksen silmissämme kiinnostavaksi. Rätty (2011, 17) muistuttaa elämyksen yksilöllisen luonteen tarkoittavan sitä, että toiselle arkinen

kokemus voi olla toiselle merkittävää ja toisin päin. Suomessa elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus määritetään usein rinnakkaisina termeinä ja etenkin käytännön toiminnassa on vaikea nähdä eroja (Pulkamo 2007, 496-497). Puhumalla elämyksistä haluamme korostaa juuri Rädyn esiin nostamaa elämyksen toisinaan arkista luonnetta.

Jotta voidaan puhua kasvatuksesta, pitää sanaa elämys liittää myös sana pedagogiikka. Elämyspedagogiikan perustilanteen voi ottaa haltuun yksinkertaisella ajatuksella, jossa elämyspedagogiikka näyttäytyy tasapainoiluna elämyksen ja sen vaikutusten välisessä tilassa (Räty 2011, 25). Räty (2011, 35) hahmottelee Nadleria ja Luckneria mukaillen yksilön kasvun tapahtuvan haasteen kautta yksilön siirtyessä pois turvan (tuttujen toimintamallien) alueelta kohti joustoa ja kasvua. Turva-alueelta poistumisen seurauksena saadaan mahdollisuuksia peilata itseään ja tuoda esille uusia puolia itsestä (2011, 36). Osittain melko kriittisesti seikkailukasvatuksen käytäntöihin suhtautuva Petri Sutinen (2007, 158-160) korostaakin pehmeitä keinoja ja turvattoman alueen vaaroja tarjoten näkemyksestä elämyspedagogiikasta arkisten toimintojen ohjattuna muotona.

Kuva 2. Elämyksestä opitun hyödyntämiseen. (Michl 2009, 43.)

Prosessia elämyksen matkasta kohti opitun hyödyntämistä kuvataan usein mallein jotka pohjaavat Kolbin kehään. Yhden tällaisen mallin on esitellyt Werner Michl teoksessaan *Erlebnispädagogik* (Kuva 1). Malli perustuu neljään vaiheeseen, jossa haasteen kautta saadusta elämyksestä siirrytään reflektioon sekä ilmiön tunnistamisen ja

yleistämisen kautta päästään hyödyntämään opittua uudessa tilanteessa. Kehän sijasta tapahtuman luonnetta sopisi kuvaamaan spiraali, josta ilmeni prosessin kehittyvä luonne. (Michl 2009 42, 43.)

Elämyspedagogisten menetelmien tavoitteina mainitaan yleensä itsetunnon ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen, aloitteellisuus sekä vastuullisuus. Elämyspedagogiikka terminä ei vielä kerro mitään tavoitteista tai arvoista toiminnan takana. Hannele Pulkamo esittää mallin yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevaan seikkailukasvatukselliseen toimintaan ja tässä mallissa nostaa esille sosiaalipedagogisen lähestymistavan elämyspedagogiikkaan. Malli korostaa nuorten roolia tavoitteiden asettamisessa ja ohjaajan roolia nuorten lähtökohtien ymmärtämisessä. (Pulkamo 2007, 497-498; 513.)

Elämyspedagogisen toiminnan tavoitteita on jaoteltu myös seuraavalla tavalla: vapaa-aika ja virkistys, kasvatusta ja koulutus, kasvu ja kehittyminen sekä terapia (Pulkamo 2007, 512). Näistä näemme toimivamme kolmen ensiksi mainitun parissa. Vapaa-ajan ja virkistykseen rooli toiminnassamme ei kuitenkaan tule näkymään ylätavoitteiden tasolla vaan on eräänlainen elämysten seurauksena toiminnassa mukana oleva elementti. Omaan kokemukseemme nojaten näemme vahvat elämykset hetkinä, jolloin elämyksen ulkopuolinen maailma usein sulkeutuu pois. Näin ollen elämys toimii taukona arjesta eli virkistyksestä. Toisaalta hauskuuden hetkiä on tarkoitus syntyä ryhmäprosessien kautta. Toiminnan päätavoitteena on vapaa-ajan ja virkistykseen sijaan tämän mallin mukaisesti kasvatusta ja koulutusta sekä yksilöiden kasvu ja kehittyminen. Virkistys on elämyspedagogisen toiminnan sivutuote.

Elämyksellisyyden on tarkoitus näyttäytyä toiminnan suunnittelussamme moniulotteisesti. Elämykselliset haasteet voivat lähtökohtaisesti syntyä yhtä hyvin erämaassa retkeillen kuin neljän seinän sisällä draaman parissa. Lehtonen, Mäkelä ja Pulli kirjoittavat, että ohjauksellisiin liittyvän tietotaidon merkitys hyvän ohjauksena perustana on selkeä (2007, 128-129). Hyväksymme, että oleellista roolia valintojemme taustalla tulee näyttämään välineiden hallinta.

3.2.1 Elämysyrittäjäisyys

”Elämyksestä voi onnistuessaan tulla isokin bisnes” (Hartikainen 2007a). Edellinen lause kertoo paljon siitä, kuinka ajankohtaisena elämysyrittäjäisyyttä voidaan pitää. Aihe ei ole kuitenkaan täysi uusi vaan esimerkiksi vuonna 1998 julkaistu Elämyksiä maaseutumatkailuun kertoo maaseutumatkailun ”elävän kasvun ja kehityksen aikaa” (Jutila 1998, 3). Elämysten käsittely on kuitenkin ainakin tämän yhden esimerkkiteoksen perusteella muuttunut 1990-luvusta selvästi. Vuonna 2007 elämys on matkailun yhteydessä määritelty ”positiiviseksi ja kokonaisvaltaiseksi yksilölle merkittäväksi tapahtumaksi, joka muuttaa kokijaa jollakin tavalla” (Hartikainen 2007b). Tämän määrittelyn valossa elämys ilmiössä näyttää olevan sama perus ajatus niin elämysteollisuuden kuin elämyspedagogiikan näkökulmasta.

Elämysteollisuudessa korostetaan elämyksen aitouden tärkeyttä. Samalla Suomi ja erityisesti Lappi nähdään elämysteollisuuden edelläkävijänä. Kuitenkin meillä koetaan vahvasti, että elämysteollisuuden mahdollisuuksia ei osata käyttää hyväksi riittävästi. Suomessa korostetaan nimenomaan palvelun tärkeyttä ja sen varjoon jää usein keinot kansainväliseen menestykseen. Elämystalouden periaatteena on, että ”asiakas maksaa tuotteesta, jonka avulla hän kokee elämyksen”. Oma toimintamme eroaa tästä kuitenkin selkeästi kasvatuksellisilla tavoitteilla, siitäkin huolimatta uskomme, että elämysteollisuudella on varmasti tarjota meille näkökulmia yrittäjyyteen. (Lavia 2008.)

Tarssasen ja Kyläsen (2007, 99-100) mukaan tällä hetkellä elämykset liitetään mukaan melkein mihin tahansa ja he haastavat miettimään erilaisten elämysten luonnetta. Ajatusketju johtaa äkkiä pohtimaan kasvattajan roolia erilaisten elämysten erittelyssä ja arvottamisessa. Arkisten elämysten markkina-arvo voi tuntua mitättömältä, mutta se ei tarkoita kasvatuksellisten arvojen vähyyttä. Markkinoinnissa elämys onkin melko iso lupaus, jos katsotaan miten se on kasvatuksen tai matkailun piirissä käsitetty. Uskomme vahvasti elämyspedagogiseen osaamiseen elämysyrittäjäisyyden pohjana ja saamme tähän kannustusta Tarssasen ja Kyläsen (2007, 102) huomiosta, jonka mukaan elämyspedagogiikka edellyttää samankaltaisia laina-alaisuuksia ja korostaa samanlaisia piirteitä kuin toimiva elämystuotekin. Elämysteollisuutta on kritisoitu usein pirstaleisesta elämystykyksestä (Tarssanen ja Kylänen 2007, 104).

Elämyspalveluiden tarjoamisessa on lopulta kyse hyvin pitkälle jalostatusta tuotteesta. Asiakas on prosessissa aktiivinen toimija. Puitteet nähdään elämyspalveluissa usein kokoavana tekijänä, joiden osia tuotteet ja palvelut ovat. Asiakkaan auttaminen elämysten kokemiseen nähdään tarkoituksena ja lopullisena päämääränä on merkityksellisyys. Vaikka yritystoiminnan keskiössä onkin elämys, on elämyksen tuottaminen asiakkaalle kuitenkin mahdotonta, elämyksen subjektiivisesta luonteesta johtuen. Tämä selittää myös puitteiden korostunutta asemaa. Monipuolisuus, jossa luodaan mahdollisuuksia erilaisiin elämyksiin, onkin hyvän elämystuotteen tunnusmerkkejä. (Tarsanen ja Kylänen 2007, 108-110.)

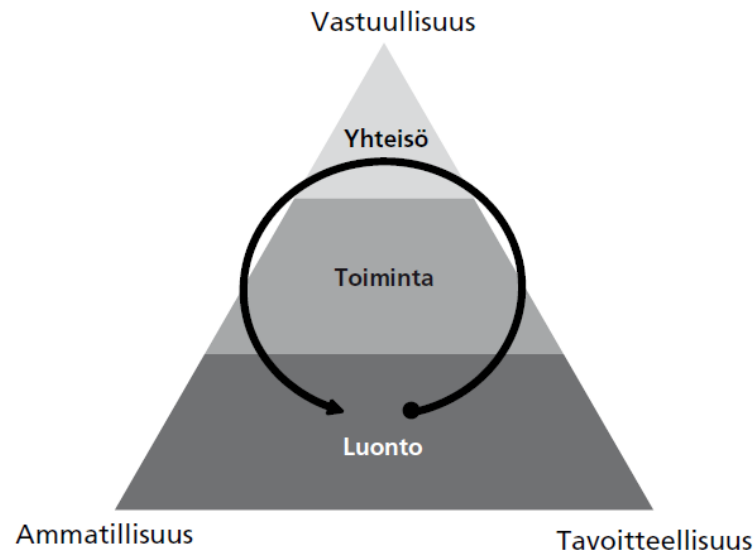
3.2.2 Green care

Uskomme elinvoimaisen maaseudun syntyyn vaikuttavan halu ja rohkeus nähdä maaseutu ja sen tarjoamat mahdollisuudet uusin silmin sekä valmius tehdä asioita yhdessä. Yhteiskunnallista kehitystä leimaava elämyshakuisuus, muun muassa seikkailupuistot, luo kysyntää maatiloilla tapahtuvalla green care –toiminnalle (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi 2011, 322). Kansainvälisesti green care – käsitteellä tarkoitetaan väljästi luonnon hyödyntämistä sosiaali-, terveys- ja kasvatustuotteiden tuottamisessa (Soini ym. 2011, 320). Suomessa käsitettä pidetään sateenvarjokäsitteenä luontoon tukeutuville sosiaali-, terveys-, hoiva-, hoito- ja kasvatustuotteille, joita tarjotaan erityyppisille asiakasryhmille erilaisissa toimintaympäristöissä (Soini ym. 2011, 321).

Soini ja kumppanit kirjoittavat green caren olevan ”aktiivinen interventio, jonka tavoitteena on parantaa ja edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä hyvinvointia” (2011, 321). Myös maaseutupoliittisessa toimenpideohjelmassa viitataan green careen tulevana maaseudun yritystoimintana (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 46). Tässä opinnäytetyössä ja mahdollisessa tulevaisuuden yritystoiminnassa haluamme yhdistää sekä elämykset kasvatuksen apuvälineinä että luonnon voimaannuttavana ympäristönä, jolloin on vähintäänkin luonnollista pyrkiä tuottamaan palvelut green care –toimintamallia hyödyntäen.

Green care –toimintaa määrittävät ammatillisuus, tavoitteellisuus sekä vastuullisuus

(Soini 2011, 325-326). Tätä voidaan kuvata kolmiona (Kuva 2), jonka kärjet edellä mainitut termit muodostavat.

Kuva 3. Green care –toiminnan määritteet. (Soini ym. 2011, 324.)

Ammatillisuus green care –toiminnassa tarkoittaa, että toiminta on järjestetty ammatialaa koskevan lainsäädännön ja mahdollisten eettisten ohjeiden mukaisesti (Soini ym. 2011, 325). Samanaikaisesti palvelun tarjoajilla tulee olla riittävä tietotaito ja koulutus menetelmistä, joita toiminnassa tullaan käyttämään (Soini ym. 2011, 325). Tavoitteellisuus näkyy green care –toiminnassa siten, että yksilöille ja ryhmille laaditaan tavoitteet sekä suunnitelmat tavoitteiden saavuttamiseksi. Jotta tavoitteet saavutetaan, tulee kaikkien osapuolten sitoutua prosessiin, joka voi olla ajallisesti pitkä. (Soini ym. 2011, 325-326). Kolmantena toimintaa määrittävänä tekijänä mainitaan vastuullisuus, johon tässä yhteydessä liitetään laatu ja laadunhallinta. Soinin ja kumppaneiden mukaan laatu viittaa kokonaisuuteen, jolla yritys kykenee täyttämään siihen kohdistuvat odotukset ja vaatimukset (2011, 326). Soini ym. näkevät vastuullisuuden liiketoiminnassa ”vapaaehtoisena toimintana, jonka tavoitteena on kestävän kehityksen periaatteiden soveltaminen liiketoimintakäytännöissä” (2011, 326). Erityisiä vastuullisuuskriteereitä green care –toiminnalle ei ole vielä asetettu, mutta ne voisivat auttaa jatkossa green care -palveluiden määrittelyssä.

Kolmion sisältä löytyvät green care –toiminnan tärkeimmät elementit, joita ovat luonto, toiminta ja yhteisö. Luontoympäristön käyttämiseen green care –toiminnassa liittyy myös vahvasti kokemuksellisuus ja osallisuuden tunto. (Soini ym. 2011, 324.) Nämä toimivat myös vahvana linkkinä elämyspedagogiikkaan, jossa omiin elämyspedagogi-

siin kokemuksiimme pohjaten olemme kyenneet käsitteellistämään koetun vasta sen jälkeen, kun kokemus ja sen herättämät tunteet on jaettu yhteisön kanssa. Luonto toimii green caressa helpottamassa, vahvistamassa ja/tai nopeuttamassa intervention terapeuttisia, kuntouttavia tai ohjauksellisia tavoitteita (Soini ym. 2011, 323). Green care –toiminnan tavoitteena on jälleenrakentaa ihmisen luontoyhteyttä inhimillisellä ja ekologisella tavalla (Soini ym. 2011, 324). Luonto ei green caren, kuten ei myöskään elämyspedagogiikan, saralla tarkoita pelkästään aarniometsiä, vaan eri ihmisille luonto näyttäytyy eri tavoin. Myös valokuvat tai ikkunasta avautuva maisema voivat toimia yhteytenä luontoon (Soini ym. 2011, 324).

Ominaista green carelle on kuitenkin luontoympäristössä tapahtuva toiminta, joka voi parhaimmillaan lisätä kasvatustilanteen vaikuttavuutta. Luontoympäristössä toimiminen edellyttää usein silmän ja käden yhteistyötä, joka tuottaa mielihyvää ja aktivoi ihmistä ajatteluun. Samalla ihminen oppii tietoja ja taitoja huomaamattaan (Soini 2011, 324.) Kuten myös Soini kumppaneineen kirjoittaa, luonto on usein lähellä ja se tarjoaa mittavat puitteet erilaisten taitojen opetteluun. Sekä Soini ym. että Lehtonen, Mäkelä & Pulli kirjoittavat, että toiminta on mitoittava ohjattavien tarpeiden ja kykyjen mukaan (Soini ym. 2011, 325 ja Lehtonen, Mäkelä & Pulli 2007, 130). Toimintaan osallistuville ihmisille on tarjottava onnistumisen kokemuksia, joista jää positiivinen muistijälki. Kuten jo luvussa 3.2 on avattu, elämyksellisyys voidaan nähdä ihmisen hyvinvointia lisäävänä tekijänä. Onnistumisen kokemukset liitetään nyky-yhteiskunnassa usein vapaa-aikaan ja elämyksillä aikaansaatuun adrenaliiniaaltoon. Green caren perustuen emme tässä opinnäytteessä tarkoita elämyksillä maata mullistavia ja wau-efektiä, vaan asioita ja tekoja, jotka voivat olla toisaalta hyvin arkipäiväisiä, mutta joista osa ihmisistä on vieraantunut kokonaan.

Green care – toiminnan kolmantena tärkeänä elementtinä ovat yhteisöt. Ne mahdollistavat osallisuuden tunnun (Soini ym. 2011, 325). Kuten myös Kalevi Kaipio on kirjoittanut Soini toteaa kasvun tapahtuvan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa (Soini ym. 2011, 325; Kaipio 1999, 17). Nuorisotyötä on jo pitkään leimannut ajatus aktiivisten kansalaisten kasvattamisesta (Finlex 2006). Tämä ajatus sisältyy myös green care –toimintaan osallisuuden kautta (Soini ym. 2011, 325). Aktiivinen kansalaisuus on Laitisen ja Nurmen mukaan ””vaikuttamista ja toimimista yhteiseksi hyväksi sekä vastuunottoa yhteisistä asioista sekä osallistumista yhteisten asioiden hoitoon (2004). ”Kokemukset johonkin yhteisöön tai paikkaan kuulumisesta

mahdollistavat vaikeiden asioiden jakamisen, tunteiden näyttämisen ja rauhoittumisen” (Soini ym. 2011, 325). Osallisuutta ei kuitenkaan tule näkemyksemme mukaan nähdä vain negaation kautta, vaan osallisuus itsessään on positiivinen asia ja voi vahvistaa henkilöiden elämässä olevia positiivisia asioita. Pelastakaa Lapset ry:n Osallisuuden ohjeistus –materiaalia mukaillen osallisuus on ”kokonaisvaltaista ihmisen aseman ja oikeuksien huomioimista, hänen tarpeisiinsa asettautumista ja velvollisuutta päätöksien vastuullisuudesta” (Pelastakaa Lapset 2012). Näin ollen osallisuus tekee yksilöiden asiat näkyviksi yhteiskunnassa (Soini ym. 2011, 325).

3.3 Maaseudun elinvoimaisuus

Maaseudun vetovoimaisuus ja sitä kautta elinvoimaisuus rakentuvat usein olemassa olevien palveluiden varaan. Tärkeimpiä palveluita ovat erilaiset koulutuspalvelut, terveyspalvelut, kaupan palvelut sekä asumiseen liittyvät palvelut, joita väestö käyttää eri tavoin eri elämänvaiheissa. Lisäksi kulttuuri- ja liikuntapalvelut nähdään tärkeänä osana asuinpaikan valintaa. Nämä kaikki edellä mainitut asiat lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia sekä sitä kautta vahvistavat alueen elinvoimaisuutta. Etenkin liikunta- ja kulttuuripalveluilla on suuri merkitys paikkakunnan identiteetin vahvistamisessa sekä yhteisöllisyyden ylläpidossa. He mainitsevat tekstissään myös kuntien resurssipulan ja väestön esittämien toiveiden pirstaleisuuden – kunnat eivät pysty vastaamaan kysyntään halutulla tavalla. (Koskinen, Ervasti & Rekonen 2013; 19, 29-30.)

Tähän kysyntään kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ammattilaisina pystymme joustavasti ja luovasti vastaamaan. Se vaatii yhteisöpedagogeilta oma-aloitteisuutta sekä rohkeutta lähteä yritystoiminnan pyörteisiin ja verkostoitumista muiden alojen ammattilaisten kanssa. Maaseudulla verkostoituminen ja yhteistoiminta ovat vahvimmillaan (Lahnamäki-Kivelä, Terho & Tolvanen 2013, 58-59), joten sitä tulisi hyödyntää sekä liiketoiminnan suunnittelussa että liikeidean toimeenpanossa. Kaikkea ei välttämättä tarvitse osata itse, vaan voi toimia yhtenä palveluntarjoajana monialaisessa verkostossa. Maaseudun elinvoimaisuus ei ole näkemyksemme mukaan yksittäinen selkeä kokonaisuus, vaan se koostuu nipusta pieniä asioita, joiden luoma merkityksellisyys rakentuu kunkin ihmisen omassa ajattelussa.

Maaseutupoliittisen toimenpideohjelman mukaan Suomi tarvitsee elinvoimaista maaseutua siirtyessään kohti nykyistä vihreämpää taloutta ja yhteiskuntaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 5) Asutus on keskittynyt kaupunkeihin ja niiden ympäristöön, jonka vuoksi yhä harvempi suomalainen asuu maaseudulla sanan varsinaisessa merkityksessä. Toisaalta kaupungit eivät kykene tarjoamaan mielekkäitä työpaikkoja kaikille, jolloin maaseudun tarjoamat mahdollisuudet tällä saralla ovat jääneet huomiotta. Niemelä kirjoittaa ”jatkuvan kaupungistumisen avaavan maaseudun toimijoille uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia”. Hän mainitsee myös hyvinvointiyhteiskunnan lisääntyneen ja erilaistuvan kysynnän mahdollistavan hyvinvointipalvelualan kasvun ja sen erikoistumisen. (Niemelä 2013, 8, 10) Osittain tähän tarpeeseen lähdemme tässä opinnäytteessä vastaamaan.

Maaseutupoliittisen toimenpideohjelman yksi tavoitteista on maaseutualueiden vahvistaminen monipuolisina asumisen ja elinkeinotoiminnan ympäristöinä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 12). Juuri tämän vuoksi maaseutu tarjoaa elämyksellisyydelle mitä parhaimmat puitteet – elämyksellisyyden ei tarvitse perustua rakennettuun ympäristöön. Maaseutu tarjoaa itsessään erilaista vaihtelua kaupunkilaisten arkeen, jo pelkästään ympäristönä mutta myös tapana elää. Moni ihminen kokee maaseudun hyvinvoinnin lähteenä ja virkistymisen paikkana. Tätä mieltä on myös Maaseudun elinvoimaisuus ry:ssä toimivat henkilöt. Heidän tavoitteenaan on kehittää uusia tapoja tunnistaa, mitata ja vahvistaa maaseudun merkityksiä suomalaisten yksilöllisessä hyvinvoinnissa (Maaseudun elinvoimaisuus ry 2014). Luontoelämykset lapsille ja aikuisille, ympäristökasvatus, toiminta- ja eläinterapia voivat olla hoivamaatalouteen perustuvia liiketoimintamalleja (Lahnamäki-Kivelä, Terho & Tolvanen 2013, 56).

Maaseudun puolestapuhujia ei julkisuudessa juuri näy. Sen sijaan We Love Helsingin ”isänä” pidetty Timo Santala kertoo seuraavasti: ”Kaupunkisuunnittelu on pitkälti ylhäältä johdettua. Kaupunki on kuitenkin meidän kaikkien, ja meidän täytyy ottaa siitä vastuuta. Lapsista kasvaa aktiivisia kaupunkilaisia, jos heille opettaa jo varhain, että vaikuttaminen on mahdollista.” (We Love Helsinki 2014.) Tämä pätee myös maaseutuun ja sen kehittämiseen - maaseudulla asuvat ihmiset ovat ensiarvoisen tärkeässä roolissa maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämisessä ja korostamisessa.

3.4 Yhteisöllisyys

Tässä opinnäytetyössä yhteisöllisyys toimii muuta edellä käsiteltyjä teemoja yhdistävänä tekijänä. Sekä elämyksellisyyteen että maaseudun elinvoimaisuuteen liittyy vahvasti näkemys yhteisöllisyydestä. Etenkin maaseudulla yhteisöllisyyttä ovat perinteisesti luoneet pienet kyläyhteisöt ja erilaiset talkoot. Toisaalta maaseutua mahdollisesti elävöittävästä green care –toiminnasta löytyy jo sisäänrakennettuna osallisuus ja erilaisissa yhteisöissä toimiminen. Tämän opinnäytteen tuotoksena syntyvän pedagogisen mallin tavoitteena on mahdollistaa yhteisöllisyyden kokemukset elämyksellisyyden kautta. Elämykset ovat aina subjektiivisesti koettuja, jota kautta elämys nivoutuu osaksi henkilökohtaista elämää. Toisaalta elämyksen kautta koettava merkitys syntyy suhteessa muihin, eli ympäröiviin ihmisiin ja yhteisöihin (Perttula 2007, 64.) Kasvatuksellisesta näkökulmasta yhteisöt ovat juuri siksi tärkeässä roolissa - yhteisöllisyys voi toimia yksilön identiteetin ja minäkuvan vahvistajana (Vänni 2009).

Suomalaisessa kontekstissa yhteisöllisyydestä on kirjoittanut paljon kasvatustieteiden tohtori Kalevi Kaipio. Hän käsittelee teoksessaan *Kasvattava yhteisö* (1999) yhteisöllisyyttä sekä yksilön että yhteisöjen näkökulmasta. ”Kasvatus on aina ja kaikkialla tähdännyt hyvän ihmisen kasvattamiseen” (Kaipio 1999, 11), jossa kasvatus perustuu yhteiskunnassa vallitseville arvoille. Aaro Harju viittaa teoksessaan *Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta* Jukka Pekkalan ja Juha Heikkalan teokseen *Liikunnan kansalaisliikkeen ’neljäs tie’?*, jossa todetaan että 2010-luvun alkupuolella arvoista nousussa ovat olleet yksilöllisyys, itsensä toteuttaminen, harrastukset ja terveys. Näiden arvojen korostuminen on tuonut mukanaan erilaiset elämäntyyli. Kunkin ihmisen oma elämäntyyli on liukuva, kokeileva ja yksilöllinen, joka vaihtelee elämänvaiheen mukaisesti (Harju 2010, 33-34). Käsittelemme myös tässä opinnäytetyössä arvoja, jotka tulevat ohjaamaan kasvatuksellisia periaatteitamme.

Yhteisöllisyys toimii myös näkemyksemme mukaan aktiivisen kansalaisuuden vahvistajana. Ihmisillä on kaipuu toimia erilaisissa yhteisöissä, mutta tässä yhteydessä yhteisöt eivät ole välttämättä perinteisiä yhdistysmuotoisia tahoja, vaan vapaamuotoisesti järjestäytyneitä ja satunnaisesti toimivia kuten esimerkiksi Ravintolapäivä sekä We Love Helsinki. Vänni kirjoittaa, että ”yhteisöllisyys erilaisessa verkkopalveluissa syntyy yhteisten kiinnostusten kohteiden kautta, mutta jossa yhteisöllisyyden kriteerinä pidetään kuitenkin keskinäistä vuorovaikutusta” (2009). Kuten edellä mainittu, yhteis-

söihin liittyminen on ”epäsäännöllistä, erikoistunutta ja ajallisesti eri mittaista” – näin myös verkkoyhteisöissä (Vänni 2009). Aikaan ja paikkaan sidotun yhteisöllisyyden ei kuitenkaan mielestämme tulisi kilpailla verkossa tapahtuvan yhteisöllisyyden kanssa. Tässä opinnäytetyössä haluamme tietoisesti keskittyä yhteisöllisyyteen, joka tapahtuu kasvotusten ja yhteisesti jaettujen kokemusten kautta. Pidimme kuitenkin tärkeänä huomioida verkon luomat mahdollisuudet yhteisöllisyyden ylläpidolle ja kehittymiselle.

Ikääntyminen ja toisaalta Suomen sisäinen muuttoliike vaikuttavat yhteiskunnan luonteeseen – väestö keskittyy kasvukeskusten läheisyyteen maaseudun sijaan (Harju 2010, 30). Harju kirjoittaa yhtenäiskulttuurin vähenemisestä ja hiljalleen katoamisesta. Tähän hän näkee syynä olevan ihmisten elämänarvojen ja –tapojen eriytymisen, koska etenkin nuori väestö uskaltaa olla yksilöllistä ja toteuttaa itseään hedonistisesti. Sami Myllyniemi palaa vuoden 2009 Nuorisobarometrissä myös aiempien vuosien havaintoihin nuorten kokemasta yhteisöllisyydestä. Vuonna 2008 huomattiin nuorten kokeman yhteenkuuluvuuden olleen heikentymässä (Myllyniemi 2008, 103). Sama trendi jatkui seuraavana vuonna. Myllyniemi tulkitsee tutkimustuloksia postmodernin yhteiskunnan ja nuorisokulttuurien muutoksena. Tämä siinäkin tapauksessa, että nuorten sosiaaliset tarpeet eivät ole radikaalisti muuttuneet. Vaikka tutkimustulokset kertovat yhteenkuuluvuuden vähenemisestä, nuoret kokevat keskinäisen ajanvieron entistä tärkeämpänä. (Myllyniemi 2009, 92-94). Myllyniemen havainnot yhteenkuuluvuuden löyhenemisestä kertovat myös sosiaalisista yhteisöistä irtaantumisen ja vaihtamisen helppoutena (2008, 103). Tähän saumaan We Love Helsinki on pystynyt tuomaan vaihtoehtoja pääasiassa nuorille aikuisille.

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (Sitra) internet-sivuilla yhteisöllisyyttä selitetään yksilön ja yhteiskunnan välisellä tunteella. Sivuston mukaan yhteisöt ja yhteisöllinen elämä ovat välttämättömiä ihmisen olemassaololle ja toiminnalle. Tämän mukaan yhteisöllisyys voi liittyä joko paikkaan tai asiaan. Paikkaan liittyvä yhteisöllisyys on kaupungistumisen vuoksi kuitenkin vähentynyt, jonka vuoksi toimintaan, esimerkiksi harrastuksiin, liittyvä yhteisöllisyys nostaa profiiliaan. (Sitra 2011.)

Kollektiivista tai yhteisöllistä toimintaa on vaikeaa organisoida ilman muodollista rekisteröitymistä (Myllyniemi 2009, 34). Etenkin pitkäaikaista sitoutumista vaativissa yhteisöllisissä projekteissa tämä pitää paikkansa, mutta esimerkiksi We Love Hel-

sinki ja Ravintolapäivä ovat osoittaneet yhteisöllisyyden voiman toisenlaisessa kontekstissa. We Love Helsinki (2014) kuvaa itseään avoimeksi, innostuneeksi ja toiminnan perustuvan yhdessä tekemiseen ja sitä kautta luovan yhteisöllisyyttä osallistujien välillä. We Love Helsingin tavoitteena on ottaa kaupunki haltuun ja muokata kaupunkia aktiivisesti kaupunkilaisten olohuoneeksi, jossa kohdataan ihmisiä ja luodaan vuorovaikutteisia kontakteja (We Love Helsinki, 2014).

Kaipio korostaa yksilön vastuuta ympäröivään yhteiskuntaan sopeutumisessa (1999,147). Yksilön täytyy hänen mukaansa alati kehittyä, oppia ja muuttua ollakseen kiinni reaaliajassa. Käytännön kasvatuksen kannalta kasvattajan tulee ymmärtää yhteisö- ja ryhmäprosesseja yksilön kehitykseen vaikuttavina tekijöinä (Kaipio 1999, 147). Yhteisöpedagogin vahvuuksiin kuuluu juuri erilaisten ryhmäprosessien tunnistaminen ja toisaalta niiden hyväksikäyttö yksilöllisten tavoitteiden saavuttamisessa. Kaipion ja Laineen kehittämä yhteisöpedagoginen malli havainnollistaa ja yhdistää yhteisön ja ryhmän sekä yksilön käyttäytymisen sosiologisen ja psykologisen tarkastelutavan (Kaipio 1999, 148). Käytännössä yhteisöpedagoginen malli ohjaa kasvattajia tarkastelemaan toimintaa sekä yksilöiden että ryhmien näkökulmasta sekä mahdollisuuksien mukaan yhdistää yksilö- ja ryhmätasojen toimintoja toisiinsa.

Yhteisöllisyys liitetään usein ihmisen hyvinvointiin. Ihminen tarvitsee toisia ihmisiä kasvaakseen tasapainoiseksi ja vastuuntuntoiseksi ihmiseksi (Jokinen & Saaristo 2013, 78-80). Jokinen ja Saaristo jakavat sosiologien huolen yksilöllistymisprosessien ongelmallisista seurauksista, joista suurimpana mainittakoon massayhteiskunta, jonka ”jäsenet eivät anonyymiutensa vuoksi koe kollektiivista vastuuta” (2013, 255). Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta on perinteisesti rakentunut ajatukselle kollektiivisesta rakenteesta – etuuksia jaetaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, sekä samanaikaisesti yhteiskunta yhdistää ihmisiä ja lisää heidän keskinäistä luottamustaan (Jokinen & Saaristo 2013, 261). Toisaalta yksilöllistyminen on johtanut siihen, että ihminen keskittyy oman elämän rakennuspalikoihin niin tarkasti, ettei ehdi havainnoida ympäröivää yhteiskuntaa/lähimmäisiä.

Zygmunt Bauman kuvailee ihmiseloa tasapainoiluksi turvallisuuden ja vapauden sekä yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välillä (Saaristo & Jokinen 2013, 253). Toisaalla on sitoumusten ja yhteisöjen luoma turva ja toisaalla kaipuu vapautteen. Yksilöllisty-

misen ja yhteisöllisyyden suhde saa mielenkiintoisen vivahteen, kun aletaan puhua yhteiskuntaa koossa pitävistä edellytyksistä (Saaristo & Jokinen 2013, 254).

4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Tämä opinnäytetyö on esitys elämyspedagogisen yritystoiminnan kasvatuksellisista lähtökohdista. Työssä pyritään siis luomaan pedagogiset suuntaviivat omalle toiminnalle. Opinnäytetyön tuotoksena syntyvät yritystoiminnan kasvatukselliset periaatteet. Kasvatuksellisilla periaatteilla tarkoitamme tässä yhteydessä arvoja toiminnan takana, kasvatuksellisia tavoitteita sekä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Päämäärään päästäksemme pohdimme ensin toimintamme arvopohjaa. Lähestymme teemaa niin omista yksilöllisistä näkökulmista, kuin myös alan yleisten linjausten kautta. Arvopohjan määrittely aloitetaan suurista linjoista kuten ihmiskäsityksestä ja tarkennetaan sitten perustellusti kohti tarkempia ideaaleja. Määrittelyssä ei voida ohittaa kysymystä, miksi arvot halutaan määritellä etukäteen.

Arvojen päälle rakennetaan toiminnan tavoitteet. Tavoitteet ovat konkreettisia päämääriä ja tavoite määrittelyn lopuksi olemme vastanneet kysymykseen, mitä osallistuja ja mahdollinen tilaaja saavat toiminnasta. Toiminnan tavoitteilla pyritään siis vastaamaan nuorisotyön yleisiin tavoitteisiin palveluntarjoajana, mutta erityisen vahvasti nostamaan esille yksilöiden kehitys sekä ryhmädynaamiset mahdollisuudet. Suunnittelu työ tehdään vahvasti nuorisotyön näkökulmasta, mutta haluamme muistuttaa toiminnan sovellettavuudesta myös aikuisväestölle esimerkiksi työryhmän ryhmätyötaitojen kehittämismielessä.

Tavoitteisiin pääsemisestä luodaan yleinen kuvaus siitä, millä keinoin tuloksia aiotaan synnyttää. Näitä keinoja perustellaan teoretiedon valossa, mutta myös omilla sekä muiden nuorisotyön tulevaisuuden toivojen kokemuksilla elämyksellisistä menetelmistä. Tarkoituksena ei ole tässä vaiheessa luoda tarkkoja toimintoja vaan karkeamalla tasolla käydä läpi käytettäviä menetelmätyyppejä. Esimerkinomaisesti opinnäytetyössä tullaan kuitenkin tarkentamaan joitakin tapauksia.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyy siis kirjanen, jossa esitellään yritystoiminnan lähtökohdat. Kirjasen perusteella selviää miksi ja millaisin keinoin toimintaa toteutetaan. Kirjasen tarkoitus on perustella toimintaa yhteiskunnallisesti ja ammatillisesti sekä toimia markkinoinnin tukena. Koemme vahvaa kutsumusta tuoda elämyksellisen toiminnan kasvatuksellista puolta enemmän esille. Opinnäytteessä tuomme esille prosessia kehittämistyön takana ja laajennamme perusteluita tekemillemme arvo ja kasvatustalinoille. Meille henkilökohtaisesti opinnäytetyön tärkein tehtävänä on tukea ja tallentaa kehittämisprosessia.

5 KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS

Kehittämishanke toteutettiin loppuvuoden 2014 aikana. Aktiivisin suunnitteluvaihe sijoittui syyskuulle 2014, jonka jälkeen hankkeen varsinainen toteutus tapahtui lokaan 2014 aikana. Hanke arvioitiin marraskuussa 2014.

5.1 Työsuunnitelma

Alla kuvattuun taulukkoon sijoittuu kehittämishankkeeseen liittyvät tehtävät ja niiden ajoittuminen hankkeen suunniteltuun toteutumisaikatauluun nähden. Suunnitelma vastaa hyvin myös toteutunutta ajankäyttöä. Tämän lisäksi seuraavissa alaluvuissa on käsitelty suunnittelu- ja toteutusvaiheet syvällisemmin.

Milloin?	Mitä?
vko 37	Kehittämisprosessin teeman valinta ja työsuunnitelman tekeminen
vko 38–39	Lähdekirjallisuuden kokoaminen ja siihen tutustuminen Kehittämissankkeen teoreettisen perustan kirjoittaminen
vko 40–42	Pedagogisen mallin rakentaminen teorian ja käytännön kokemusten kautta
vko 43	Kehittämisprosessin arviointi
vko 43	Henkilökohtaisen oppimisprosessin arviointi
vko 45	Opinnäytetyöseminaari

vko 46 loppuun mennessä	Opinnäytetyön viimeistely
-------------------------	---------------------------

Suunnittelu aloitettiin aiheen muotoilulla yhteiseksi. Molempia selkeästi yhdistäneet tekijät olivat alusta asti elämyksellisyys ja yrittäjäyys. Omista yksittäisistä opinnäytetöistä yhteiseksi projektiksi yhdistymisestä päätettiin syyskuun 2014 alussa, mutta keskustelua kiinnostuksien yhteneväisyydestä ja erilaisia vinkkejä lähestymiseen oli vaihdettu jo aiemmin. Varsinaisesti projekti aloitettiin kuitenkin tutustumalla toisen osapuolen opinnäytetyösuunnitelmaan.

Ennen selkeiden päämäärien asettamista toiminnalle visioitiin rajoituksetta, mitä kaikkea haluisimme. Tämän pohjalta asetettiin tavoitteet ja rajat toteutukselle, joitakin asioita jätettiin tarkoituksella opinnäytetyöprosessin ulkopuolelle ja ajateltiin niitä enemmän tulevaisuudenvisioina. Pohdinnasta löytyy lisää tästä teemasta. Tavoitteiden jälkeen pyrittiin luomaan runko opinnäytetyön kokonaisuudelle toisaalta konkretisoimaan miten tavoitteisiin päästään, mutta myös konkretisoimaan prosessin kokonaisuutta. Runko oli opinnäytetyön sisällysluettelon muodossa. Lisäksi luotiin työsuunnitelma aikatauluineen. Aikataulua rajoitti halu valmistua joulukuksi 2014, joten koimme, että aikataulut oli yksinkertaista.

Kehittämishankkeen teoriataustaa aloimme lähestyä jo omaamamme tiedon valossa. Kävimme siis ensin yhdessä läpi minkälaisia näkökulmia haluamme nostaa esille ja mitä tiedämme jo valmiiksi aiheesta. Pyrimme siis jakamaan tietoa ja näin laajentamaan yhteistä käsitystämme aiheesta. Hahmottelimme myös otsikkotasolla taustoituksen kulkua. Lisäperehtymisen myötä otsikointi kuitenkin muuttui ja esimerkiksi nuorisolan yrittäjäyys jäi opinnäytetyössä teemana sivummalle. Teoriataustan selvittämisessä pyrimme oman tiedon laajentamiseen, mutta opinnäytetyössä halusimme tuoda esille nimenomaan sitä, minkälaisiin johtopäätöksiin itse olemme tulleet. Käytännössä tämä on tarkoittanut selkeitä linjauksia siitä, miten ymmärrämme tässä opinnäytetyössä käytettävät käsitteet. Kuitenkin asioita, joita emme koe henkilökohtaisesti niin tärkeiksi on tuotu esille myös ilman vahvaa omaa kantaa. Taustoituksen yhteydessä tutustuttiin moniin mielenkiintoisiin teemoihin, joista osa hylättiin, mutta osa jätettiin hautumaan siltä varalta, että kyseiset teemat nousevat lopulta työssä keskeiseen rooliin. Tällaisesta hyvänä esimerkkinä on elämyskolmio-malli.

Määrittelimme tuotoksemme elämyksellisen yritystoimintamme kasvatuksellisista periaatteista koostuvan arvopohjasta, toiminnan tavoitteista ja tavoitteeseen pääsemisestä. Pyrimme antamaan virikkeitä ajattelullemme monipuolisesti, jotta emme erehdyksessä yksinkertaistaisi asioita ja sortuisi näkökulmattomuuteen. Toteutuksen taustaksi haimme tukea linjanvetoomme opiskelijakollegoiltaamme (pienryhmä, tuotokset), alan toimijoiden julkaisuista pääosin internetistä sekä alan yleisistä linjanvedoista joita etsimme niin alan kirjallisuudesta kuin esimerkiksi lainsäädännöstäkin. On toki tärkeää muistaa, että arvojen sekä kasvatustavoitteiden takana on vahvasti oma kasvatuskäsityksemme.

Suunnittelu eteni hyvin prosessimaisesti. Alkuun sovittiin suuret linjat sekä aikataulu- tus ja linjaa tarkennettiin matkan varrella. Tapaamisia pidettiin keskimäärin noin ker- ran viikossa ja näissä tapaamisissa keskityttiin yhteisen linjan hakemiseen ja suunni- telmien tekemiseen. Seuraavaksi kerraksi sovittiin aina tehtävät, jotka yleensä olivat yhdessä suunnitellun tuottamista tekstiksi sekä taustatietoon tutustumista seuraavaa tapaamista varten. Teknisenä apuna käytettiin Google Drive -toimintoa, jonka avulla tekstejä ja ajatuksia oli helppo jakaa. Myös facebookissa viestiteltiin ahkerasti ja jaet- tiin aiheeseen liittyvää materiaalia kuten artikkeleita. Driven käyttö helpotti yhteistyö- tä suuresti. Oli helppo seurata ja kommentoida toisen tekemistä tehokkaasti. Kokonai- suudessaan parityöskentely, jota kumpikin tekijöistä oli opinnäytetyön osalta tietoisesti vältellyt, oli antoisaa ja toi tekemiselle lisäsisältöä.

5.2 Toteutus

Kehittämishankkeen toteutuksena luotu pedagoginen malli on rakennettu hankitun teorian tiedon varaan, jota on syvennetty tutustumalla nuoris alan opiskelijoiden koke- muksiin sekä vertailemalla kokonaisuutta omaan kokemuspohjaan. Tätä ymmärrystä on pyritty hyödyntämään pedagogisen mallin suunnittelussa ja tehdyt valinnat on py- ritty perustelemaan monipuolisesti erilaisiin lähteisiin perustuen. Koko opinnäytetyös- sä nostimme ensimmäiseksi esille omat kiinnostuksemme aihetta kohtaan. Yhteisen lähtökohdan luomiseksi kävimmekin vielä tekijöinä yhteisen keskustelun pedagogisen mallin lähtökohdista. Tämän keskustelun jälkeen asetimme toiveen, että toiminnas- samme lähimmäisenrakkaus näkyy ymmärryksenä ja kyvykkyytenä muista ihmisistä huolenpitoon, mutta myös itsestä huolehtimiseen. Ympäristöystävällisyys taas näkyy

luontosuhteen käsittelynä ja luonnon arvostamisena sekä niistä kumpuavina kestävinä valintoina.

Kehittämisen prosessin ideoinnissa ja valintojen tukena olemme pyrkineet pitämään mukana useita erilaisia lähteitä. Olemme hakeneet innoitusta ja tukea valinnoillemme kirjallisuudesta, mutta myös elämysalalla toimivien yritysten markkinoinnista. Olemme järjestelmällisesti käyneet läpi erilaisten elämisyriyten kotisivuja ja muuta viestintää etsien perusteita ja uusia näkökulmia toiminnan taustalla. Taustateorioista suurimpaan rooliin nousee etenkin luvun 6.3 perusteluissa elämyskolmio-malli. Kehittämisen tukena olemme käyttäneet myös toisia Mikkelin ammattikorkeakoulun kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoita. Kehittämisen tueksi olemme analysoineet seikkailukasvatuksen opintoihin liittyviä raportteja, jotka ystävälliset opiskelijat kollegamme ovat käyttöömmme antaneet. Osa opinnäytetyössä olevista lainauksista on myös omista vastaavista raporteistamme. Emme pitäneet tarpeellisia näiden erottelamista. Raporttien lisäksi keräsimme materiaalia opiskelijoilta myös pienryhmätyöskentelyn avulla. Työskentely muotona toimi ryhmäkeskustelu, jota ohjailimme kysymyksin. Osallistuimme aktiivisesti keskusteluun.

Erilaisista lähteistä koottuja ideoita jäsensimme useammalla tavalla, joista meidän tekijöiden yhteiset keskustelut olivat suurimmassa roolissa. Keskustelujen lomassa teimme myös paljon erilaisia visuaalisia esityksiä ajatuksistamme. Paikoin ajatuksia kuvattiin työparille myös kirjallisessa muodossa. Prosessin kannalta oli kuitenkin tärkeää, että syntyneet ajatukset vietiin aina jollakin tavalla yhteisen pohdinnan läpi, ennen niiden hyväksymistä osaksi pedagogista mallia tai opinnäytetyötä.

Käyttämien työskentelytapojen heikkoutena voidaan selkeästi nähdä kritiikin puute. Erilaiset välineet ovat toimineet meille selkeästi omaa ajattelua tukevinä. Kritiikittömyys onkin tietoinen valinta tässä vaiheessa toimintaa. Näemme kritiikittömyyden nuorisoalalla oman kokemuksemme mukaan turhankin yleisen muutosvastarinnan ja siihen liittyvän kaiken kritisoinnin ilmiön vastakohtana. Tässä vaiheessa on vaikea nähdä mistä vision asteella olevaa yritystoimintaa tulisi kritisoida, kun toiminnan taustalla olevia ajatuksia on kuitenkin perusteltu useammasta eri näkökulmasta. Näkemysmme mukaan toiminnan kriittinen tarkastelu kuuluu käytännön tasolle viemisen ja yrityksen kannattavuuden arvioimisen kanssa yhteen. Suomea pidetään ainakin suo-

malaisessa mediassa usein yhteiskuntana, joka ei kannusta yrittämiseen. Uskoaksemme yritysten idea tason kritisoiminen luo juuri tällaista yrittäjyysvastaista ilmapiiriä.

5.3 Ammatillisen minän kehittyminen

Yhteisöpedagogeina näemme itsemme lähtökohtaisesti nuorisotyön ammattilaisina. Koulutus toki antaa paljon valmiuksia järjestömaailmassa toimimiseen, mutta kokonaisvaltaisena näkökulmana järjestömaailmaakin katsellaan nuorisotyön suunnasta. Näemme selkeän nuorisotyöpainotuksen myös koulutuksen ehdottomana vahvuutena ja se on osaltaan toiminut myös valintaperusteena yhteisöpedagogikoulutukselle osana omia koulutuspolkujamme. Tiedostamme, että yhteisöpedagogien kanssa samoja työtehtäviä tekevät ihmiset monella eri koulutustaustalla. Koemme, että vahvuutemme yhteisöpedagogeina ovat henkilökohtaisia vahvuuksia, joita yhteisöpedagogikoulutus ei sinänsä takaa. Samaan aikaan muun koulutustaustan omaavilla ihmisillä voi olla hyvinkin samankaltaista osaamista.

Yhteisöpedagogikoulutuksesta saamamme eväät ovat siis henkilökohtaisia ja vahvasti sidoksissa opinnäytetyömme aiheeseen, sekä persooniimme. Avatessamme aiheita pyrimme keskittymään positiiviseen. Yhteistä meille on se, että koemme ammattikorkeakouluyhteisön vahvuudeksi oppimisen tukena jaetun mielenkiinnon. Kasvatuksen kannalta olennaisista teemoista käydään keskustelua opiskelijoiden kesken kahvitauoilla, facebookissa ja bileissä muutamia ympäristöjä mainitaksemme. Myös ammattikorkeakoulun henkilökunta osallistuu keskusteluihin. Iso osa myös opiskeluun liittyvästä kirjoittamisesta on oman ajattelun raportointia ja pohtimista. Näin opiskelijoina meille on syntynyt kuva oman ajattelun muutoksesta ja osittain valheellinen kuva ammattikorkeakouluopiskelun tarjoamasta mahdollisuudesta yksilölliseen nuorisotyön ammattilaiseksi kasvuun. Samalla ymmärrämme, että muotti, johon meidät pyritään ohjaamaan, on selkeä. Ehkä suurimpana koulutuksen kautta saatuna vahvuutenakin on opiskelun kautta muokkautunut kasvatusajattelu ja siihen vaikuttavien tekijöiden prosessointi, tulokset näkyvät hyvin tässä opinnäytetyössä.

Toki koulutus on tarjonnut myös työkaluja esimerkiksi ryhmänhallintaan. Menetelmäosastosta puhuttaessa onkin tärkeää huomata niiden kytkeytyminen kasvatusajatteluun. Koulutus on kasvattanut työkalupankkia, johon kuuluu myös paljon välineitä

myös ajalta ennen yhteisöpedagogikoulutusta. Uusia välineitä onkin näennäisesti helppo ottaa haltuun nähdyn, kuullun ja luetun pohjalta. Korkeakoulutusta ei tähän tarvita. Sen sijaan asioiden syvälinen pohdinta auttaa kun mietitään kasvatuksen tavoitteita ja yksilön ainutlaatuisuutta. Omat lauseet, ajatukset ja toiminta ovat saaneet opiskelun myötä uusia merkityksiä. Opinnäytetyö osana koko yhteisöpedagogiksi kouluttautumisen prosessia onkin osaltamme suuressa määrin tätä oman kasvatustieteen prosessointia ja samalla siis oman ammattitaitomme perustaa. Henkilökohtaisen kehityksen osana tuntuu siis opinnäytetyön muotoutuminen kasvatuksellisen mallin pariin hyvin perustellulta. Vaikka opinnäytetyö onkin toiminut oivallisena ikkunana ammatillisuuden pohdinnassa, jatkaa ammatillinen minä kehittymistään uusien kokemusten, työpaikkojen ja tapaamiemme ihmisten myötä. Voikin sanoa, että jokainen kohtaaminen vaikuttaa siihen minkälaisia ammattilaisia olemme esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua.

6 TUOTOS

Tässä luvussa kokoamme opinnäytetyöprosessin aikana syntyneet ajatukset ja ideat teoriaan pohjautuen elämyspedagogisen yritystoiminnan arvopohjaksi, toiminnan tavoitteiksi ja avaamme ajatuksiamme siitä kuinka asetetut voidaan saavuttaa. Tämän opinnäytetyöprosessin tulokset on tiivistetty nelisivuiseen A5-tuotokseen (Liite 3). Tarkoituksena ei ole antaa valmista työkalupakkia metodeineen kasvatuksen ammattilaisten käytettäväksi, vaan esimerkinomaisesti avata keinoja, joita tulemme varmasti omassa työssämme käyttämään omien vahvuuksiemme mukaisesti. Yhteisöpedagogi tekee työtä omalla persoonallaan.

6.1 Arvokotilo

Halusimme vertailla käsityksiämme muiden kansamme opinnollisesti samassa tilanteessa olevien kanssa uskoen, että tämä avartaisi käsitystämme tärkeistä kasvatuksellisista arvoista. Tästä innostuneina pidimme melko spontaanin pienryhmätyöskentelyhetken tiistaina 7.10.2014. Pienryhmätyöskentelyyn osallistui neljä opintojen eri vaiheissa olevaa yhteisöpedagogiopiskelijää. Ensin virittelimme yleistä keskustelua aiheesta. Prosessin kannalta merkitykselliseksi osoittautui kysymys mille arvoille hyvä

kasvatus perustuu? Kysymys innoitti osallistujat perustelematta luettelemaan erilaisia arvoja, jotka kirjattiin tilanteessa ylös. Tilanteessa selkeästi huomasi, miten tietyt sanat herättivät osallistujissa uusia ajatuksia.

Joitakin esiin nousseita asioita oli vaikeaa yksiselitteisesti nähdä arvona, mutta emme halunneet käydä määrittelemään niitä uusiksi, vaan pyrimme tulkitsemaan kaiken sanotun arvoina. Arvo on käsitteenä ymmärretty samaan tapaan laajasti koko opinnäytetyössä. Arvoja käsitellessämme käsittelemme siis oikeastaan arvoja, ihanteita sekä arvostuksia. Lueteltuun ei palattu pienryhmän kanssa enää jälkeinpäin. Koimme, että pystyimme suurelta osalta samaistumaan esille nousseisiin asioihin, mutta kaipaisimme parempaa kokonaisuuden hallintaa aiheesta, niinpä yritimme jaotella arvoja eri tavoin sekä yläkäsitteiden että erilaisten visualisointimallien kautta. Tämä johti liitteenä olevan (Liite 1) arvokotilo-mallin syntymiseen.

Arvokotilo lähti syntymään, kun heräsi ajatus siitä, että osa arvoista tuntui selkeästi olevan kasvattajan henkilökohtaisia arvoja, jotka kertoivat hänen yksilöllisestä maailmankatsomuksestaan ja taas toiset lähempänä kasvatuksen tavoitteita. Tästä ajatus kehittyi siihen, että osa arvoista ikään kuin rakentuu vasta toisten päälle. Näin syntyi kotilo-malli, jossa sisempänä ovat vahvasti kasvattajan henkilökohtaiset arvot, jotka muistuttavat osittain luonteenpiirteitäkin, kuten avoimuus ja läsnäolo. Tämän persoonatason päälle rakentuu perustarpeista huolehtiminen, joka näyttäytyy arvoina kuten turvallisuus ja luottamus. Perustarpeiden jälkeen olemme valmiita rakentamaan inhimillisten arvojen taso, johon kuuluvat muun muassa tasa-arvo ja kunnioitus. Vasta tälle pohjalle on näkemyksemme mukaan viisasta alkaa rakentamaan kokomaailmaa syleileviä päämääriä kuten ympäristöystävällisyyttä. Tällä arvokotilon mallilla tuotimme mallin myös omasta elämyksellisen kasvatusyömmen arvopohjasta. Koimme arvokotilonmalliin käytön omaa kasvatusajattelua tukevaksi menetelmäksi, joka antoi riittävän laajan pohjan arvojen käsittelylle. Yhteisen arvokotilon rakentaminen aloitettiin omista henkilökohtaisista kotiloista, joiden pohjalta luotiin keskustellen yhteinen näkemys. Näkemystä tuettiin ja perusteltiin muiden opiskelijoiden ja alan yhteisten linjausten pohjalta. Tämä arvokotilo löytyy opinnäytetyön liitteistä (Liite 2).

6.2 Elämyspedagogisen yritystoiminnan arvopohja

Aiemmin kuvatussa arvokotilo-mallissamme on edelleen erittäin laaja kirjo erilaisia arvoja. Koska koimme tarvetta tiivistää toimintaa ohjaavat perusarvot muutamaaan, teimme pohdintaa millaisten yläkäsiteiden alle kukin arvo sijoittuisi. Tästä pohdinnasta meille avautui toimintaamme ohjaavat perusarvot, joiden mukanaoloa käsittelemme tässä luvussa. Elämyspedagogista yritystoimintaamme määrittelevät seuraavat arvot:

- Yksilöllisyys
- Yhteisöllisyys
- Uteliaisuus
- Elämän kunnioitus

Kaikki arvokotilon arvot liittyvät mielestämme selkeästi myös näihin perusarvoihin. Ja arvokotilon säilyttäminen tuotoksessamme perustuukin suurelta osin neljän perusarvon syvempään avaamiseen. Arvokotilo toimii eräänlaisena tulkintaohjeena perusarvoillemme. Tulkintaohjeena, jossa arvot nivoutuvat kokonaiskuvaksi. *Yksilöllisyyden* ymmärrämme vahvasti oman persoonan löytämisenä ja vahvana itsetuntona sekä uskalluksena toimia omaa hyvinvointia kunnioittaen ja sitä vahvistaen. Arvokotilossa yksilöllisyyden teemaan liittyy vahvasti kuitenkin kokeilunhalu ja uteliaisuus maailmaa kohtaan. Ajattelemme, että kiinnostus ympäröivään toimii merkinä ja mahdollistajana myös hyvälle itsetuntemukselle. Yksilöllisyys on myös selkeästi yleisesti nuorisotyössä tärkeään asemaan nostettu arvo kuten olemme aiemmin osoittaneet.

Uteliaisuus on kuitenkin myös arvo, jonka olemme halunneet nostaa erikseen esiin, sillä koemme sen olevan perusta aktiivisille elämälle. Tässä korostuu myös arvojen nivoutuminen yhteen ja rajan vedon vaikeus. Näemme uteliaisuuden ohjaustyössä hyveenä, merkinä aidosta kiinnostuksesta ohjattavaan ja maailmaan, jossa hän elää. Se on pohjana kasvatettavan tutustumisessa omaan itsensä ja ihmisiin ympärillään sekä kuin myös koko ympäröivään maailmaan tutustumiseen. Nämä teemat ovat keskeisessä asemassa nuorisotyöhön liittyvässä kirjallisuudessa. Ympäristöystävällisyyden, jonka näemme *elämän kunnioittamisen* alateemana, tärkeimpänä lähtökohtana onkin mielestämme juuri uteliaisuus ympäröivää kohtaa.

Rajojen kunnioittamisessa on meille kyse toisten arvostamisesta, tavasta näyttää hyväksyntää muita ja yhteisiä sopimuksia kohtaan. Samalla ollaan *yhteisöllisyyden* ytimessä. Tärkeää on, että yhteisöllisyys ja yksilöllisyys eivät sodi toisiaan vastaan ja

siksi myös luottamus on nostettu esille. Lähtökohtaisesti mikään yhteisö ei kykene toimimaan ilman yksilöitä, siksi toiminnassa tullaan kiinnittämään huomiota sekä yksilön että yhteisöjen tukemiseen ja vahvistamiseen. Elämyspedagogiikkaan kuuluu mielestämme vahvasti luottamus, sillä haastaessaan itseään ihminen on avoinna. Olemalla avoin ihminen oppii itsestään enemmän, tämä kuitenkin vaatii sen, että ihminen tuntee olonsa tilanteessa kaikin puolin turvalliseksi ja luottavaiseksi. Tätä luottamusta yritystoiminnassa ei tule käyttää väärin. Pohdintaa edustaa oikean ja väärän tunnistaminen. Eettinen pohdinta linkittyy vahvasti myös turvallisuuteen, molemmat näyttelevät oleellista osaa sekä yhteisön että yksilön toiminnan kannalta. Haluamme muistuttaa, että yhteisöllisyys on nähtävissä laajasti erilaisissa nuorisotyötä määrittävissä näkemyksissä, joita opinnäytetyössämme on aiemmin esitelty. Toiminnan arvo-pohjasta on löydettävissä paljon yhteneväisyyttä niin nuorisotyötä määrittäviin teorioihin, ohjeistuksiin kuin alan opiskelijoiden näkemyksiinkin. Opinnäytetyössä ei ole nähty järkeväksi yhdistää jokaista toisiaan tukevaa ajatusta toisiinsa, vaan on enemmän pyritty siihen, että valitut näkökulmat tukevat toisiaan. Karkeasti yhteen lauseeseen kiteytettynä voidaan arvomaailmastamme todeta, että kasvatuksellinen toimintamme perustuu ihmisen uteliaisuuteen omaa itseään, ihmisyyhteisöä ja ympäröivää maailmaa kohtaan.

6.3 Toiminnan tavoitteet

Toiminnan kasvatuksellisista tavoitteista puhuttaessa tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan toiminnan yleisiä kasvatustavoitteita. Lisäksi on olemassa tavoitteet, jotka yksilöllisesti sovitaan asiakkaan kanssa. Nämä yksilölliset tavoitteet pääsääntöisesti osuvat yleisten tavoitteiden alle. Päätaavoitteet ohjaavat kaikkea toimintaa ja niiden on myös tarkoitus osoittaa asiakkaalle suuntaa siitä mihin me keskitymme palvelussamme. Yrityksen keskeisin tuote on kasvatusta, elämykset toimivat vain välineinä. Näin ollen kasvatustavoitteemme kertovat paljon ammatti-identiteetistämme kasvattajina ja siitä, minkälaisista lähtökohdista nuorisotyötä tulisi tehdä meidän mielestämme. Tokikaan emme halua supistaa nuorisotyötä näin suppeaksi, emmekä halua väittää vangitsevamme nuorisotyötä mihinkään päihinänkuoreen toiminnassamme.

Tavoitteiden asettamista lähestyttiin totta kai oman arvomaailmaan, kiinnostuksen ja kasvatuskäsityksen lähtökohdista, mutta myös yleisemmällä tasolla. Innoitusta haet-

tiin muiden nuorisoalan opiskelijoiden, elämyspalveluita tuottavien yritysten sekä nuorisotyön yleisten linjauksien perusteella. Nuorisoalan opiskelijat näkyvät tuottamiensa aineistojen valossa. Saimme käyttöömmme muutamia opiskelun yhteydessä tuotettuja elämyspedagogiseen toimintaan liittyneitä raportteja opiskelutovereiltamme. Näistä raporteista yritimme nostaa omia ajatuksiamme tukevia näkökulmia esille. Ajatuksena oli tukea valittuja tavoitteita nostamalla esiin kokemuspohjaista tietoa elämyksellisen toiminnan merkityksistä osallistujille. Myös omia raporttejamme oli mukana tässä aineistossa. Raporteista nousi esiin myös paljon hienoja oivalluksia ja kasvatuksellisia teemoja, joita kuitenkin emme omassa toiminnassamme halunneet nostaa esille.

Elämyspalveluita tuottavissa yrityksissä yritimme painottaa sitä, että yrityksillä olisi kotisivuilla tai muussa haltuumme saamassa materiaalissa selkeitä kasvatuksellisia tavoitteita. Näitä kasvatuksellisia tavoitteita löydettiin melko vähän. Tarkoituksena ei tietenkään ollut kopioida toimintaa tai tavoitteita vaan ennemminkin hakea vahvistusta toiminnan suunnalle ja tukea tavoitteiden muotoiluun. Ideana oli toisaalta myös tämä vertailun avulla etsiä omaa paikkaa elämisyriyten joukossa. Kasvatusten tavoitteiden vähäisyys vahvisti uskoa omaan yritysideaan. Yleistä nuorisoalan yleisiä linjauksia edustamaan nousi elämyskolmio (Tarssanen & Kylänen 2007, 99-126), joka löytyy suomalaisesta seikkailukasvatuksen perusteoksesta Seikkailun elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia, jonka ovat kirjoittaneet Seppo Karppinen ja Timo Latomaa. Taustalla tekemisessä vaikutti kuitenkin oleellisesti koko opinnäytetyön kolmannessa luvussa esitetty tiivistelmä nuorisotyön, elämyksien, maaseudun elinvoimaisuuden ja yhteisöllisyyden merkityksestä kasvatusajatteluumme sekä nivoutumisesta yhteen keskenään. Elämyskolmiolla pyrittiin tuomaan tavoitteet esille hyvän yritystoiminnan näkökulmasta.

Kasvatukseen ja sitä kautta myös elämyspedagogiikkaan kuuluu olennaisena osana tavoitteiden asettaminen. Kuten luvussa 3.1 on kerrottu, kasvatuksen lopullinen päämäärä on yhteiskunnan kehitys (Skinnari 2004, 199), siksi toiminnalle asetetuissa tavoitteissa voidaan nähdä yksilöön, mutta myös yhteisöihin liittyviä näkökulmia. Yleiset toiminnalle asetetut tavoitteet ohjaavat koko yrityksen toimintaa antaen varsinaiselle asiakastyölle raamit, jonka puitteessa työtä tehdään. Asiakaskohtaiset tavoitteet määritellään yhdessä asiakkaan kanssa ja ne perustuvat asiakkaan tarpeisiin. Pulkamo korostaa nuorten omaa roolia tavoitteiden asettelussa, kuten olemme luvussa 3.2. jo

avanneet, siksi asettamamme tavoitteet toimivat toimintaa ohjaavina tavoitteina ja asiakkaalla on todelliset mahdollisuudet vaikuttaa juuri häntä koskevien tavoitteiden tarkempaan määrittelyyn. Asiakkaalta tulevia tarpeita voivat olla esimerkiksi yksilöiden vahvuuksien esiintuominen tai ryhmässä toimimisen opetteleminen.

Olemme määritelleet tässä opinnäytetyössä käsiteltävän elämyksellisen yritystoiminnan yleisiksi tavoitteiksi seuraavat neljä tavoitetta:

1. Yksilön rohkaiseminen itsetuntemuksen tutkiskeluun
2. Maaseutuyhteisöjen elinvoimaisuuden tukeminen
3. Sosiaalisiin yhteisöihin kiinnittymisen tukeminen
4. Luontosuhteen herättäminen ja vahvistaminen

Nämä neljä tavoitetta määrittelevät elämyspedagogista toimintaa yleisellä tasolla, jonka lisäksi yksilö- tai elämyskohtaisia tavoitteita asetetaan tarpeen mukaan yhteistyössä yksilöiden ja/tai ryhmien kanssa. Luvussa 6.2 olemme jo määrittäneet toiminnan arvopohjan. Arvojen ja toiminnan tavoitteiden on tärkeää tukea toisiaan. Tavoitteen 1 saavuttamiseksi toimintaa on mahdollista räätälöidä asiakkaan toiveiden mukaisesti. Tavoitteiden 2 ja 3 kautta toiminnassa näkyy selkeästi yhteisöllisyys, jonka olemme nostaneet yritystoiminnan arvopohjaan. Erilaiset yhteisöt ja niissä toimiminen sekä sosiaalisiin suhteisiin kannustaminen.

Elämyspedagogisen toiminnan tavoitteena on *herättää yksilön luontosuhde*. Tähän tavoitteeseen päästääkseen meidän tulee kannustaa yksilöitä ympäröivän maailman tutkimiseen ja kokemiseen. Tähän tavoitteeseen liittyvät selkeimmin uteliaisuus ja elämän kunnioittaminen, toisaalta myös yhteisöllisyys. Ympäröivään maailmaan on vaikea tutustua, mikäli sulkeutuu omaan kuoreensa. Vaikka edellä onkin määritelty millä tavoin arvot ja toiminnalle asetetut tavoitteet kohtaavat, koemme että valitsemamme arvot ovat läpileikkaavia koko yritystoiminnassa.

Tavoitteiden jäsentämiseksi olemme tarkastelleet niitä sekä elämyskolmio-mallin valossa että verraten niitä alan muiden toimijoiden asettamiin tavoitteisiin. Lisäksi olemme poimineet opiskelijoiden käyttöömmme luovuttamista aineistoista asioita, jotka kuvaavat hyvin elämysten henkilökohtaisuutta ja toisaalta yleismaailmallisuutta. Elämyskolmio on Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksessa mallinnettu elämyskemuksen rakentumisen ja elämyksen puitteiden luomisen malli (Tarssanen & Kylänen 2007, 112). Vertasimme tavoitteitamme elämyskolmiomalliin, jotta jo tavoitteiden

näkökulmasta toiminta näyttäytyisi monipuolisena sekä hyvän elämisyrittäjätoiminnan periaatteita noudattavana. Elämyskolmio-mallin mukaan elämystuotteen kriittiset elementit ovat yksilöllisyys, aitous, tarina, moniaistisuus, kontrasti sekä vuorovaikutus (Tarssanen & Kylänen 2007, 114).

Yksilön rohkaiseminen itsetuntemuksen tutkiskeluun tavoitteena vastaa yksilöllisyyden elementtiä. Yksilöllisyys näkyy siinä, että tuote on räätälöitävissä asiakkaan tarpeiden ja mieltymysten mukaan (Tarssanen & Kylänen 2007, 114). Omaan yksilön hyvinvoinnin tukemisessa näemme tärkeänä tukemisen yksilön omista lähtökohdista kohti omaa henkilökohtaista roolia maailmassa. Tavoitteenamme on rohkaista ihmisiä löytämään oma polkunsaa, tekemään itsenäisiä valintoja sekä tutkistelemaan itsetuntemustaan niin, että se on läpi elämän jatkuva prosessi.

Aitous sekä tarina ovat läheisesti kytköksissä toisiinsa ja oleellista on tiivis ja mukaansatempaava kokonaisuus, mutta myös tarinana antama sisältö ja sosiaalinen merkityksellisyys (Tarssanen & Kylänen 2007, 115). *Tavoitteessamme maaseutuyhteisön elinvoimaisuuden tukemisesta* aitous ja tarina elementteinä nousevat esille. Maaseutuyhteisö on tarkoitus sitoa toimintaan mukaan aitona kyläyhteisönä omine tarinoineen. Autenttinen ympäristö toimii tarinoiden uskottavuuden vahvistajana. Moniaistisuus kriittisenä elementtinä korostaa sitä, että aistit on otettu hallitusti huomioon kokonaisuutena (Tarssanen & Kylänen 2014, 116). Olemme nostaneet uteliaisuuden esille ja uteliaisuuden herättämisen kiinnittyy mielestämme selkeästi moniaistisuuteen. Isona tavoitteena *luontosuhteen herättäminen* on syönyt uteliaisuuden. Luontosuhteen herättämiseen liittyy myös kontrasti. Kontrasti tarkoittaa, että tuotteen on näyttäydyttävä ”erilaisuutena suhteessa asiakkaan arkeen” (Tarssanen & Kylänen 2007, 116).

Sosiaalisiin yhteisöihin kiinnittymisen tavoite kuuluu yhteen viimeisen elementin eli vuorovaikutuksen kanssa. Vuorovaikutuksen oleellisena osana on yhteisöllisyyden tunne (Tarssanen & Kylänen 2007, 116). Tarssanen ja Kylänen (2007, 116) mukaan ”turhan usein korostetaan elämyskokemuksen yksilöllisyyttä, sillä merkittävä osa tuotteen vetoavuudesta perustuu sen yhteisöllisyyteen ja sosialisointiin”. Edelliseen vedoten tuntuukin sosiaalisiin yhteisöihin kiinnittyminen tavoitteena lähes itsestään selvydeltä. Näemme elämyskolmion tällä tavalla selvästi tukevan valitsemiamme tavoitteita, mutta ymmärrämme, että yhteyksiä tavoitteiden ja elämyskolmion kriittiset

elementit ovat yhdistettävissä myös moniin muihin tavoitteisiin sekä omiin tavoitteisiimme eri näkökulmista.

Jo aiemmin mainitut Suomen nuorisokeskukset tarjoavat erilaisia palveluita, joiden sisään yleiset tavoitteet ovat rakennettuja. Esimerkiksi Rautavaaralla toimivan nuorisokeskus Metsäkartanon kotisivuja tutkiessa selviää, että kansainvälisen nuorisotyön tavoitteena on ”lisätä suvaitsevaisuutta sekä ymmärrystä eri kulttuurien välillä”. Kuten kaikissa Suomen nuorisokeskuksissa myös Metsäkartanolla järjestetään leirikouluja, joiden tavoitteen ryhmä/luokka voi määrittellä itse. Näitä tavoitteita voivat olla ”ryhmytyminen, elämys, seikkailu, tutustuminen johonkin aktiviteettiin, luonnossa liikkuminen, palkinto hyvin tehdystä kouluvuodesta” tai jokin muu tärkeä asia. Lisäksi Metsäkartano tarjoaa nuorille valmennusta arjenhallintaan, Nuotta-valmennus. Tämän valmennuksen tavoitteena on ”tukea nuoren minäpystyvyyttä, vahvistaa ja voimaannuttaa sekä antaa kipinää kohti nuoren aktiivista osallisuutta”. (Nuorisokeskus Metsäkartano, 2014.)

Olemme myös aiemmin maininneet saksalaisen elämyspedagogisen toimijan, Erlebnistagen, jonka tavoitteet voidaan kuvata vapaasti käännettynä seuraavasti: Erlebnistage mahdollistaa osallistujien kokemusten ja elämysten hankkimisen yksilöinä ja ryhmänä sekä edesauttaa yksilöiden luontosuhteen syvenemistä (Erlebnistage 2014). Sekä Suomen nuorisokeskusten että Erlebnistagen arvot ja toiminnan tavoitteet kohtaavat toisensa, tämänlaista arvojen ja tavoitteiden symbioosia olemme tavoitelleet myös tämän opinnäytetyön tuotoksessa.

Opinnäytetyötä varten olemme saaneet käyttöömmme Mikkelin ammattikorkeakoulun kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoiden tuottamia aineistoa seikkailukasvatukseen ja elämyspedagogiikkaan liittyen. Tästä aineistosta olemme tehneet muutamia poimintoja, joiden koemme kuvaavan hyvin elämyspedagogiikan ydintä. Henkilökohtaisia tavoitteista opiskelija sanoo seuraavaa ”*lähinnä ajatuksena oli se, että kun ker- ran on mahdollisuus toteuttaa pitkäaikainen haave, niin pitäähän siihen tarttua*”. Tämä kuvaa hyvin henkilökohtaisten tavoitteiden yksilöllisyyttä ja toisaalta arkisuutta. Olemme asettaneet yhdeksi toiminnan yleiseksi tavoitteeksi luontosuhteen herättämisen, myös tätä tematiikkaa käsiteltiin opiskelijoiden töissä: ”*Innostus luontoon menemiseen ja ymmärrys siitä kuinka paljon se antaa minulle on valtava*”.

Eräissä meille annetussa aineistossa on useamman eri opiskelijan näkemyksiä elämyksellisestä toiminnasta. Ryhmän toimintaa kuvaa varsin hyvin lainaus *”käsi kädessä kuljettiin siellä ja aika hyvin ollaan kyllä yhdessä pärjätty täällä”*, josta välittyy samalla sekä elämysten intensiivisyys että avun tarjoaminen. Ryhmän toiminnasta puhui myös toinen opiskelija *”mukavaa on ollu ja kyllähän täällä viettäs koko loppuelämänsä näitten muitten kanssa ihan kevyesti”*. Toisaalta elämyksellisyyden ei aina tarvitse olla kivaa: *”paikat on hajalla – mutta kyllä se tästä”*. Kun aineistoa tutkaili tarkemmin, tuohon kokemukseen liittyi useasti sanat mukava ja kiva. *”Kaheksakytä kilsaa, hei c’moon.”* Ylpeys siitä mitä toiminnan aikana on yhdessä saavutettu nousi usean eri opiskelijan toimesta esiin. Toisaalta kaikki opiskelijat nostivat esiin ryhmän roolin kokemuksen mahdollistajana *”Ilman meidän yhteistyötä ja sitä ryhmähenkeä, ni ei tää ois ollu mahollista.”* Tämän vuoksi mekään emme ole halunneet rajata joko yksilöä tai yhteisöä pois, sillä näiden kahden välinen linjanveto on hankalaa ja myös tarpeellonta.

6.4 Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen

Olemme määritelleet elämyspedagogisen yritystoiminnan arvopohjan ja toiminnan tavoitteet eräänlaisena kolmikantana. Tätä kolmikantaa pyrimme myös toistamaan avatessamme tapoja, joilla asettamiimme tavoitteisiin on mahdollista päästä. Kolmikannalla tarkoitamme teorian, alan ammattilaisten ja opiskelijoiden näkökulmien tarkastelua ja vertailua. Luvuissa 6.2. ja 6.3. on avattu elämyspedagogiselle yritystoiminnalle asetettava arvopohja ja toiminnalle asetettavat kasvatukselliset tavoitteet. Tämän luvun tarkoituksena on avata tapoja, joilla kyseisiin tavoitteisiin on mahdollista päästä.

Elämykselliselle yritystoiminnalle asetettujen kasvatuksellisten tavoitteiden nähdään tukeutuvan vahvasti tässä opinnäytetyössä käytettyyn teoriaan. Opinnäytetyöprosessin tuloksena olemme määritelleet elämykselliselle yritystoiminnalle kasvatuksellisen arvopohjan, tavoitteet sekä avanneet teoreettisella tasolla esimerkinoloisesti kuinka tavoitteisiin voidaan päästä.

Pohdimme millä tavoin tavoitteet on mahdollista saavuttaa ja käytimme apuvälineenä ideariihityyppistä metodologiaa. Kirjasimme kunkin tavoitteen paperille, jonka jälkeen

pohdimme ja kirjoitimme kaikki kyseiseen tavoitteeseen liittyvät asiat sen alle. Asioita koottiin ranskalaisilla viivoilla ja osa oli myös lainauksia teoriasta ja opiskelijoiden käyttöömme luovuttamista materiaaleista. Kootuista asioista oli mahdollista koota perustyökalupakki, jolla tavoitteet on loogisesti saavutettavissa. Samalla pohdimme minkälaisia yhdistäviä tekijöitä asettamillamme tavoitteilla on.

Nuorisolain tarkoituksena on ”tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä” (Finlex 2006). Elämyspedagogiselle yritystoiminnalle olemme asettaneet neljä (4) päätavoitetta:

1. Yksilön rohkaiseminen itsetuntemuksen tutkiskeluun
2. Maaseutuyhteisöjen elinvoimaisuuden tukeminen
3. Sosiaalisiin yhteisöihin kiinnittymisen
4. Luontosuhteen herättäminen ja vahvistaminen

Kuten jo aiemmin on kerrottu, elämyspedagogiikkaan liittyy kaksi termiä. Tavoitteiden asettelussa on huomio kiinnitettävä sanan toiseen osaan eli kasvatukseen. Olemme kasvattajina vakaasti sitä mieltä, että onnistuakseen kasvatukselle tulee asettaa aina tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamista mitataan erilaisilla mittareilla.

Psykologi Tony Dunderfelt määrittelee itsetuntemuksen olevan ymmärrystä oman psyyken toiminnasta. Tähän päästääkseen ihminen alkaa havainnoida ja ymmärtää tunteitaan, ajatuksiaan, mielikuviaan, ideoitaan, paineitaan, oivalluksiaan, uniaan sekä halujaan ohjatakseen niitä tietoisesti. (Dunderfelt 2006, 18). Toisaalta Dunderfelt avaa myös itsetuntemuksen toista puolta, jonka tehtävänä on ”syventää oman elämän merkitystä” (2006,18). Tässä opinnäytetyössä olemme kiinnostuneempia ensimmäisestä tulkintatavasta. Useaan otteeseen olemme maininneet elämyspedagogiikan perusteena kokemusten yksilöllisen luonteen, asia toistuu myös itsetuntemuksesta puhuttaessa. Yksilöt kokevat maailmansa oman itsensä kautta (Dunderfelt 2006, 21). Tämän mukaan yksilö muokkaa omalla toiminnallaan maailmaa ja todellisuuttaan, jossa elää (Dunderfelt 2006, 21-25) luoden samalla itselleen lukemattomia mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämänsä kulkuun.

Olemme käsitelleet green care-toimintaa luvussa 3.2.2, jossa kyseisen toiminnan taustalla vaikuttaa ympäristön kunnioitus. Olemme nostaneet luontosuhteen herättämisen, johon kuuluu olennaisena osana ympäristön kunnioittaminen, myös yhdeksi kasvatukselliseksi tavoitteeksi. Tavoitteita määrittellessämme pidimme koko ajan mielessä kasvattajan tunne- ja vuorovaikutustaidot, sillä vaikka elämyspedagogiikka perustuukin

yhdessä jaetuille elämyksille koetaan ne kuitenkin yksilöllisesti, kuten luvussa 3.2 olemme jo kertoneet. Tämä asettaa vaatimuksen, että kasvattaja kykenee näkemään ryhmässä olevat yksilöt ominaispiirteineen ja yksilöllisine tarpeineen sekä tarvittaessa huomioimaan ne.

Luontokokemusten tarjoaminen antaa toimintaan osallistuville mahdollisuuden luontosuhteen heräämiseen, mutta myös itsetuntemuksen ja minäkäsityksen tutkiskeluun. Lain ja ammattikunnan mielestä nuorisotyö on keino vaikuttaa yksilön rooliin yhteiskunnan jäsenenä (Finlex 2006 & Allianssi 2014). Etenkin elämyksiin perustuva toiminta asettaa haasteita ja samalla lukemattomia mahdollisuuksia yksilön henkilökohtaiseen kasvuun. Elämyspedagogiikassa tästä puhutaan turva-alueelta poistumisena, tarkoituksena on mahdollistaa uudet kokemukset ja hyppy tuntemattomaan. Eräs opiskelija kuvaa pidempikestoista luontokokemustaan seuraavasti:

”Eihän täällä muuta oookkaan koko viikon aikana ku tehty vaan kaikkeen, ni pakostiha sitä oppii tekemällä sitte.”

Tavoitteiden asettaminen on kuitenkin toissijaista, mikäli kasvattaja ei osaa ohjata yksilöitä pohtimaan asiaa muullakin kuin ”mitä tehtiin” – tavalla. Erilaisten reflektoinnin metodien hallinta ja niiden tilanteeseen sopiva käyttö on mielestämme onnistuneen kasvatuksen avain. Yksilön tulee olla tietoinen omasta kasvuprosessistaan ja valinnoista, jotka kasvuun ovat vaikuttaneet.

Luvussa 3.2.2 olemme avanneet green care –toimintaa ja käsitteen määrittelyä suomalaisessa kontekstissa. Luonto ympäristönä pakottaa hellävaraisesti opettelemaan uusia taitoja, mutta toisaalta myös tutustumaan itseensä aivan uudella tavalla ja huomaamatta (Soini 2011, 324). Koska elämyksellisen yritystoiminnan yhtenä tavoitteena on maaseutuyhteisöjen elinvoimaisuuden tukeminen, on toiminnassa kiinnitettävä huomiota ympäröivän kylän mukanaoloon. Yritystoiminnan tulee tarjota myös paikallisille jotakin lisäarvoa. Elämyksellisen yritystoiminnan puitteissa tämä voi olla esimerkiksi kyläjuhla-perinteen elvyttämistä ja kyläläisten kokoontumispaikan luomista. Tässä opinnäytetyössä olemme esimerkinoloisesti luvussa 3.3 maininneet We Love Helsingin onnistuneen palauttamaan kaupungin sen asukkaille, toimintamme tavoitteena on tehdä sama maaseudulla. Samoin kuin kaupunki on sen asukkaiden, myös maaseutu on sen asukkaiden. Toisaalta yritystoiminnassa ei tule unohtaa yhteistyön

mahdollisuutta. Millaisia palveluita yrityksemme voi tarjota muille ja kuinka yrityksemme voi käyttää muiden tarjoamia palveluita? Maaseudulla on perinteisesti ollut valmius tehdä asioita yhdessä, mutta näkemyksemme mukaan tämäkin valmius on pikkuhiljaa hiipumassa. Yhteistyö kuitenkin luo elinvoimaisuutta maaseudulle, kun palveluverkosto pysyy kunnossa. Koskinen ym. ovat kirjoittaneet siitä kuinka tärkeinä maaseudun elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden osalta olemassa olevat palvelut näyttäytyvät (2004; 19, 29-30). Esimerkillisyys, aktiivisuus ja vastoinkäymisistä oppiminen rohkaisevat myös muita maaseudun toimijoita yhteistyöhön ja sitä kautta elinvoimaisuuden ylläpitämiseen.

Kolmanneksi tavoitteeksi on asetettu sosiaalisiin yhteisöihin kiinnittymien tukeminen. Yleensä tämänlainen tavoite nähdään ryhmäprosessina, jossa sekä ryhmä että siihen kuuluvat yksilöt ovat toiminnassa läsnä ja heidän kanssaan asetetaan ryhmälle sopivat tavoitteet. Kasvatuksen ammattilaisina näemme kuitenkin tämän tavoitteen laajemmin, joka kattaa yksilön vastuun omasta toiminnastaan erilaisissa ympäristöissä. Tavoitteena onkin yksilön sosiaalisten taitojen ja ongelmanratkaisutaitojen vahvistaminen niin, että yksilö osaa ja kykenee kiinnittymään sekä toimimaan erilaisissa sosiaalisissa yhteisöissä. Tällöin huomio kiinnitetään yksilöön itseensä, jolloin yksilön sopeutumiskyky muuttuvassa yhteiskunnassa paranee. Tämänkaltaisia tavoitteita voidaan saavuttaa erilaisilla ongelmanratkaisutehtävillä, yhteistoimintaharjoituksilla ja yksilöiden ”heittämisellä kylmään veteen”. Tällä tarkoitamme sitä, että yksilöt joutuvat kohtaamaan arjesta poikkeavia tilanteita ja selviytymään niistä parhaaksi katsomillaan tavoilla. Yhteisöllisyys siis voi parhaimmillaan toimia yksilön identiteetin ja minäkuvan vahvistajana (Vänni 2009).

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme opinnäytetyötä kokonaisuutena ja prosessina, johon on vaikuttanut sekä opinnäytetyön tekijöiden yhteistyö että tekijöiden tulevaisuudennäkymät. Olemme nähneet opinnäytetyön enemmän opiskelijoiden ammatillista kasvua kehittävänä prosessina ja se tuleekin näkyviin pohdinnoissa.

7.1 Yhteistyö ja tulevaisuus

Mikkelin ammattikorkeakoulussa varsinainen opinnäytetyöprosessi aloitetaan jo hyvissä ajoin ennen suunniteltua valmistumista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suunnitelmat kirjoitetaan kolmannen vuoden syksyllä. Olimme molemmat kirjoittaneet suunnitelmat ja aloittaneet varsinaisen opinnäytetyön kirjoittamista. Kuitenkin molemmilla oli haasteita yksilöllisten töiden edistymisessä ja syksyn 2014 saapuessa opinnäytetyöt olivat molemmilla alkutekijöissään. Aloitimme yhteisen opinnäytetyöprosessin syyskuussa 2014, joka tarkoitti, ettei aikaa ollut hukattavaksi mikäli aioimme valmistua joulukuussa 2014. Elokuun 2014 lopussa olimme heitelleet seikkailukasvatukseen ja elämyspedagogiikkaan liittyviä ajatuksia, tosin kantavana ideana tuolloin oli miettiä tämän hetken trendejä kyseisiin aloihin liittyen. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut yhteisen opinnäytetyöaiheen muotoutuminen, olinmehan molemmat olleet hyvinkin kriittisiä pari- tai ryhmätöinä toteutettavien opinnäytetöiden suhteen. Parityönä tehtävä opinnäytetyö vaatii suurta luottamusta tekijöiden kesken. Olemme olleet yllättyneitä siitä, kuinka sujuvaa yhteistyö on ollut, sillä emme olleet osallistuneet yhteisille kursseille saati tehneet yhtäkään opiskelutehtävää yhdessä. Tämä opinnäytetyö oli meille molemmille hyppy tuntemattomaan, sekä työskentelytapana että aiheeltaan.

Tämän opinnäytetyön arvioinnissa on käytetty hyödyksi opinnäytteen tekijöiden keskinäisiä viikkopalavereita, joista on kirjoitettu tarvittaessa muistioita. Nämä ovat toimineet muistinpalauttajina sekä ovat kertoneet tekijöille millä tavoin opinnäytetyön tekeminen on edennyt. Kehittämishanketta on työstetty sekä parityönä että yksilöinä, jonka jälkeen asiat on koottu yhteen. Yhteydenpidon välineiksi sovittiin viikkopalaverit, joita pidettiin noin kerran viikossa sekä Google+ Hangouts-palvelu, jonka oli tarkoitus toimia pikaviestipalveluna tekijöiden kesken. Viikkopalaverit pidettiin eräänlaisina checkpointteina, jolloin tarkasteltiin opinnäytetyön etenemistä ja keskusteltiin heränneistä kysymyksistä. Tekijät kommentoivat toistensa kirjoituksia pääsääntöisesti kasvotusten sen sijaan, että kommentit olisi kirjoitettu Google Driveen. Google Drive toimi tallennuspaikkana, jonne tallennettiin kaikki prosessin aikana syntyneet tekstit ja tuotokset. Koska opinnäyte ei perustunut perinteiseen kolmikanta-ajatukseseen (oppilaitos, opiskelija, tilaaja), oli relevanttiin ja asianmukaiseen arviointiin kiinnostava jo suunnitteluvaiheessa huomiota. Elämyksellisyyteen perustuvan pedagogisen yritystoiminnan vertailu muihin alan toimijoihin on toiminut myös yhtenä arviointitapana.

Koska prosessi jakautui ajallisesti vain muutamalle kuukaudelle, on äärimmäisen tärkeää ollut aikataulujen hallinta ja työnjaon sujuvuus. Eri tekstiosuuksille on asetettu aikarajat, jonka jälkeen olemme toinen toistemme tekstit lukeneet ja niitä kommentoineet ja jatkotyöstäneet. Alun kirjallisuuteen tutustumisen jälkeen on aikarajoja ollut vähintään kerran viikossa. Tällä tavalla olemme myös itse pystyneet arvioimaan työn edistymistä. Muutaman kuukauden tiivis prosessi on sopinut työn tekijöille työskentelytapana, sillä aiheeseen on edelleen mukava palata ja jatkuvasti syntyy uusia ideoita mihin suuntaan opinnäytetyötä olisi mahdollista vielä viedä. Ehkä tähän vaikuttaa myös molempien aito kiinnostus aihetta kohtaan ja ajatus siitä, että tämä opinnäytetyö voisi toimia pohjana tulevalle yritystoiminnalle.

Emme voi väittää, että olisimme koko prosessin ajan olleet tietoisia lopputuloksesta tai ylipäättään kokonaisuudesta, joka tästä opinnäytetyöstä muotoutui. Hakoteilla oleminen sekä aiheen ja toteutustavan jatkuva kyseenalaistaminen oli varsinkin alkuun varsin tuttu tunne. Yhdessä asioiden pohtiminen ja solmukohdista puhuminen auttoivat jäsentämään koko prosessia, jonka vuoksi ohjauksen tarve oli vähäinen. Monet kerrat jo pelkkä ääneen puhuminen selkeytti asian, jota molemmat olivat pohtineet yksinään. Jatkuva epävarmuus on hellittänyt vasta, kun aloimme kirjoittamaan tuotosta, eli varsin myöhäisessä vaiheessa.

Olemme tässä opinnäytetyössä viitanneet nuorisolakiin useaan otteeseen ja taustaajatuksena on ollut elämyksellisen yritystoiminnan suuntaaminen noin 14-20 -vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille. Jatkossa olisi mielenkiintoista pohtia ja tutkia sopiiko sama arvopohja, samat tavoitteet ja tavat myös muille kohderyhmille. Näemme, että toiminnan ikäskaalan laajentaminen voisi tuoda mukanaan myös mahdollisuuksia sukupolvien välisten yhteisöllisyyden luomiseen samaan tapaan kuin pedagogisessa mallissamme on tehty maaseutuyhteisöjen ja varsinaisen kohderyhmämme välillä. Toisaalta jatkotyöstöä vaatii myös yrityksen varsinaiset toimintatavat. Tässä opinnäytetyössä on rakennettu yritystoiminnalle arvopohja ja tavoitteet, mutta yritystoiminnan käynnistämiseksi on oltava myös jotakin konkreettisempaa. Näitä tapoja olisi mahdollista tulevissa opinnäytetöissä koota. Sen lisäksi myös varsinaisen liiketoimintasuunnitelman kirjoittaminen olisi mahdollista tehdä opinnäytetyönä.

Olemme moneen kertaan maininneet, että alan toimijat eivät markkinoi toimintaansa

kasvatuksen kautta. Mikäli olisimme haastatelleet alan toimijoita, olisivat kasvatukselliset periaatteet mahdollisesti nousseet näissä haastatteluissa esiin. Opinnäytetyön kirjoittaminen on ollut yksilöllinen kasvuprosessi, jonka vuoksi halusimme antaa omille pohdinnoille tarpeeksi tilaa. Haastattelujen toteuttaminen olisi vienyt suunnattoman paljon aikaa pohdiskelevalta ajatustyöltä ja toisaalta haastattelujen tulokset olisivat voineet ohjata meitä eri suuntaan. Tämän työskentelymallin valinneina olemme haastaneet itseämme opiskelijoina ja tulevina ammattilaisina.

Työnteon loppuvaiheessa kasvatuksen päätyminen näin selkeään keskiöön toiminnassa tuntuu suomalaisen yhteiskunnan ja siitä käytävän keskustelun välissä hyvinkin ajankohtaiselta. Jo pelkästään elämyspalveluiden osalta olemme tehdessä kuulleet useamman kerran ideaa ja tekemistämme esitellessämme, että kasvatuksellisia elementtejä on elämyksellisessä yritystoiminnassa tuotu esille vähän. Uskomme, että elämyksellisen yritystoiminnan taustalla on myös kasvatuksellisia ajatuksia, joita ei ole toiminnan esittelyssä (esim. kotisivut) tuotu esille. Vähintäänkin jotain sellaista pientä nyt parannetaan maailmaa visiointia yrittäjän tai työntekijän takaraivossa. Nämä ajatukset ansaitsevat päästä esiin. Elämyksistä kirjoitetaan ja puhutaan matkailuvalttina ja elämyksiin perustuvaan toimintaa markkinoidaan vahvasti myös lapsille ja nuorille. Esimerkiksi tästä käyvät Hoplop- ja Flowparkketjut.

Samaan aikaan uutisoinnissa on esillä ihmisten pahoinvointiin ja kasvatuksen puutteeseen liittyvät lieveilmiöt kuten helsinkiläisnuorten pahoinpitely-harrastusjengit tai Isis-taistelijoiksi värvätyt suomalaisnuoret. Kasvatus näyttää olevan hukassa, jopa kasvatusalan työntekijöiltä, kun kouluihin tarvitaan erikseen nuorisotyöntekijöitä tekemään kasvatustyötä. Edellä mainitut ovat lähinnä esimerkkejä, joissa kasvatus pitäisi olla teemana esillä, mutta usein ei ole. Lisäksi toki valtakunnan virallinen kasvatusguru Jari Sinkkonen kommentoi Helsingin sanomissa kasvatusta kiitettävän usein, yhden esimerkin mainitaksemme. Toimintamme kasvatukselliset tavoitteet tähtäävät lähiyhteisössään aktiiviseen ja ympärillään tapahtuvista ilmiöistä kiinnostuneisiin yksilöiden kehittymiseen. Joskus tuntuu, että kohderyhmän pitäisi olla kasvattajissa. Nämä ajatukset antavat vahvistusta sille, että tämä opinnäytetyö piti tehdä. Samalla vahvistuu myös ajatus kasvatuksesta ammattina, josta tulee olla ylpeä. Vitsailu oikeista töistä pitäisi ehkä lopettaa.

Yrittäminen ei ole ainoa vaihtoehto tulevaisuudelle, ainakaan nyt ja tässä. Se on vahvasti mielessä eri muodoissaan, mutta todennäköistä on päätyä ensin palkkatöihin toisaalta keräämään voimia ja toisaalta kartuttamaan ammattiosaamista. Samaan aikaan kuitenkin on vahvana ajatus siitä, että yrittäminen ei ole mahdottomuus. Rima alkaa yrittäjäksi tulisi olla matala, meillä on hyvät edellytykset työnhakijoina ja ammattilaisina, miksei siis myös yrittäjinä. Myönnettäköön, että yrittäjyysvalmiuksiin ei ole varsinaisesti valmennettu yhteisöpedagogiopiskeluiden tai aikaisemmankaan koulutuspolun kohdalla. Tämä onkin mielestämme selkeä heikkous saamassamme koulutuksessa. Omalla aktiivisuudella yrittäjävalmiuksia on toki voinut parantaa ja näin olemme myös tehneet. Yhteisöpedagogikoulutuksessa soisi kuitenkin nostettavan aktiivisemmin esille myös yrittäjyysnäkökulmaa.

Ymmärrämme, että tutkintomme on vain 210 opintopistettä ja valintoja opetettavien kokonaisuuksien osalta pitää tehdä. Kaikkea hyödyllistä ja kiinnostavaa ei voi eikä pidä tarjota valmiiksi. Yrittäjyyden suhteen olisi kuitenkin mahdollista tuoda yrittäjyyttä avoimemmin esille yhtenä työllistymisen vaihtoehtona ja kannustaa opiskelijoita omien yrittäjyysedellytysten kartoitukseen ja vahvistamiseen. 210 opintopistettä kolmessa ja puolessa vuodessa on mielestämme tämän hetkiselä vaatimustasolla melko kevyt rupeama, jos ihminen käyttää elämänsä täysipainoiseen opiskeluun. Yrittäjyyden ja muiden omien kiinnostuksen kohteiden seuraamiseen pitäisi voida kannustaa enemmän, nyt vallalla tuntuu olevan ajatus saman kaavan mukaan suorittamisesta. Ymmärrämme myös, että opiskelijoille tarjottava rajaton opiskeluvapaus ei välttämättä näyttäyty ensisijaisesti hyvänä bisnesideana koululle. Uskomme, että suuri osa opiskelijoista ei ole kiinnostuneita tutkinnon kannalta ylimääräisestä opiskelusta. Silti pidämme opiskelijoiden tulevaisuuden ammattitaitoa rajoittavana ja näin ammattikorkeakoulun koulutustehtävän vastaisena tapaa, jolla opiskelijoita esimerkiksi polkuopinnoissa koulutuksessamme vaaditaan tekemään toisiaan poissulkevia valintoja, joille ei todellisuudessa ole näkynyt väitettyjä päällekkäisyysongelmia, siinä määrin kun on esitetty.

Opinnäytetyössä käsiteltävän yritysideoan kehittyminen tässä muodossa liiketoiminnaksi ei ole itsestäänselvyys. Näemme suunnitelmamme kuitenkin realistisena ja täysin toteuttamiskelpoisena. Varmaa on kuitenkin, että tehty malli näkyy ja vaikuttaa työskentelyssämme jatkossa. Yrittäjyys yleisesti sen sijaan näyttäytyy meille todennäköisempänä. Uskomme, että ainakin toinen meistä päätyy yrittäjyyteen. Yhteistä yrit-

täjyyttä pidämme epätodennäköisenä, tulevaisuuden suunnitelmat näyttäytyvät jo pelkästään maantieteellisesti siinä määrin eriävinä.

7.2 Prosessin tärkeys

Opinnäytetyöprosessista sanottakoon, että työskentelyn aikana kokonaisuus muuntautui vielä melko paljon. Kuitenkin prosessin alkupäässä muutokset olivat selkeästi suurempia. Tärkeää onkin huomata, että prosessin kannalta ei ollut oleellista alkuperäisen suunnittelun tarkkuus vaan suunnitelmapohja, johon oli helppo jälkeenpäin tehdä tarkennuksia. Etenkin aiheen rajausta tehtiin koko prosessin ajan. Rajaamisen suurena haasteena oli, että kyse oli uskoaksemme keskimääräistä opinnäytetyötä vahvemmin omista valinnoista. Rajaamista toteutettiin paljon kysymysten: Mikä on lopputuloksen kannalta oleellista? ja Minkälaista kasvatuksellista toimintaa haluamme tuottaa? valossa. Suurimmat rajaamisen ongelmat liittyivät selkeästi teoriataustan työstämiseen ja, kuten aikaisemmin opinnäytetyössä olemmekin todenneet, usein teoriataustan kohdalla päätimme palata lopulliseen rajaukseen myöhemmin.

Tässä vaiheessa opinnäytetyöprosessia päällimmäisenä mielessä on henkilökohtainen hyöty. Kokonaisuudessaan on ollut erittäin hyödyllistä tutkimuksellisen ja kehittämissällisen osaamisen kannalta käydä läpi pitkä prosessi, jossa erilaiset toteuttamisvaihtoehdot ovat tulleet tutuiksi erilaisten aihevisiointien myötä. Tämä on kehittänyt entistään valmiuksia arvioida esitettyä tietoa ja sen perusteita. Edellä mainittu koskee siis aikaa vähintäänkin syksystä 2013 kirjoitushetkeen lokakuussa 2014.

Opinnäytetyön tekeminen on muokannut ennen kaikkea omaa kasvatusajatteluaamme. Olemme käyneet suhteellisen syvällisesti läpi mille arvopohjalla perustamme oman kasvatusajattelumme, emme vain elämyspedagogista ajatteluaamme. Tästä läpikäynnistä näkyy toki vain osa itse opinnäytetyössä. Pidämme tätä kehitystä hyvin oleellisena oman ammattitaidon kehittymisen ja itsensä arvostamisen kannalta. Opinnäytetyön tekemisen aikana olemme myös saaneet kyseenalaistaa omia ja vieraita kasvatuskäytänteitä. Yhteistyön vahvuus on ollut siinä, että joku on vaatinut perusteluita omille ajatuksille, mutta myös kannustanut ja innostunut hyvistä visioista. Kaikilta osin tekemämme valinnat, eivät näy työstä niin hyvin kuin ne ansaitsisivat. Kokonaisuuden

kannalta ei ole tuntunut mielekkäältä tuoda esiin kaikkia hylättyjä tai kehittyneitä ajatusprosesseja.

Sen sijaan isomman kokonaisuuden nimeltä elämä kannalta oleellista on kaikki opin-
näytetyön kautta opittu. Emme koe juuri nyt oleelliseksi sitä, tuleeko prosessi pääty-
mään ikinä yritykseksi, se tuntuu jo hieman epäoleelliselta. Tuotos tulee varmasti
käyttöön joka tapauksessa muodossa tai toisessa. Meillä on nyt nuorisoalan ammatti-
laisina vahvat eväät markkinoida osaamistamme ja kasvatuksen tärkeyttä työelämässä,
sekä kykyä ja kättä pidempää näyttää mihin ajatuksemme perustuvat. Tuotoksen hyöty
on siis tekijälleen (ja tilaajalleen) selkeä.

Erityisesti opinnäytetyön merkityksen haluamme nostaa esiin kansalaistoiminnan ja
nuorisotyön opiskelijoiden näkökulmasta. Opinnäytetyön malli ja toteutus ei ole se
kaikista perinteisin, mutta nähdäksemme sillä on kuitenkin paikkansa opinnäytetöiden
joukossa. Tämän opinnäytetyön tekeminen tuo esille yrittämisen roolia mahdollisuu-
tena opiskelijoiden tulevaisuudessa. Asiaa joka pitäisi nostaa esille opetuksessa ylei-
semminkin. Jo tekoprosessin aikana olemme avoimesti aiheestamme kertomalla nos-
taneet aiheita opiskelijoiden tietoisuuteen. Tätä työtä tukee myös opinnäytetyösemi-
naari sekä opinnäytetyön julkaiseminen Theseuksessa. Yrittäjäyyskasvatus on käytävä-
puheiden mukaan opinnäytetyöaiheena kirjoitushetkellä opinahjossamme. Opinnäyte-
työmme aiheen yleistä merkitystä onkin käsitelty jo opinnäytetyössä aiemmin.

Haluamme myös huomauttaa, että opinnäytetyöllemme olisi varmasti löytynyt myös
ulkopuolinen tilaaja. Onko omaa yritysideaa kuitenkin viisasta luovuttaa muiden
käsiin suoraan käyttöön? Mielestämme ei. Kyllähän nytkin tuotoksemme ovat hyvin
pitkälti kenen tahansa saatavissa. Näin me emme näyttäytyä kuitenkaan missään tapa-
uksessa matkijan roolissa. Ulkopuolisesta tilaajasta olisi varmaan voinut ollut hyötyä-
kin, parhaimmillaan esimerkiksi näkyvyyden tai tulevaisuuden työtarjouksien suhteen.
Toisaalta työtilanne näyttää valoisalta jo valmiiksi. Nyt valintojen perusteena ei voinut
käyttää tilaajan vaatimuksia vaan jokainen päätös oli tekemisen aikana perusteltava
erityisesti itselleen. Ulkopuolisen tilaajan kohdalla riskinä olisi ollut myös oman pää-
täntävällän väheneminen. Nyt meillä oli mahdollista tehdä juuri sellaiset päätökset,
kuin me kasvattajina näemme perusteltuina. Tämä onkin samalla teema, joka yrittä-
jäydessä kiinnostaa. Vapauden vastapainona toki vastuu päätöksistä ja kokonaisuuden
rakentumisesta on vahvemmin itsellä. Se houkuttaa.

LÄHTEET

- Allianssi 2014. Nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus. Luettu 28.9.2014
<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/1581>
- Dunderfelt, Tony 2006. Voimavarana itsetuntemus. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Erlebnistage 2014. Wir über uns. Philosophie. Kernwerte. Luettu 14.10.2014.
<http://www.erlebnistage.de/wir-ueber-uns/philosophie/philosophie-kernwerte.html>
- Freire, Paulo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Vastapaino. Tampere.
- Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta 2010. Satakunnan Painotuote.
- Hartikainen, Heli 2007a. Elämystalous kasvaa vauhdilla. Luettu 2.10.2014
http://www.experiencebusiness.fi/media/medialeikkeet/prima-5_2007.pdf
- Hartikainen, Heli 2007b. Elämys on moniaistinen kokemus. Luettu 2.10.2014
http://www.experiencebusiness.fi/media/medialeikkeet/sihteeri-ja-assistentti-6_2007.pdf
- Hämäläinen, Juha 2007. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.): Nuorisokasvatuksen teoria, perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki.
- Jutila, Tarja 1998. Elämyksiä maaseutumatkailuun. Maa- ja kotitalousnaisten keskus. Helsinki.
- Kauppila, Maija-Sisko & Ruotsalainen, Jukka & Varesmaa, Mikko 2011. Avartti-ohjaajaopas. Etelä-Savon Kirjapaino Oy.
- Kiilakoski, Tomi 2007. Kasvu moneen suuntaan – kriittinen pedagogiikka ja nuorisotyö teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna: Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Hakapaino Oy. Helsinki.
- Koskinen, Anne & Ervasti, Petteri & Rekonen, Minna 2013. Palvelut osana maaseudun vetovoimaisuutta teoksessa Niemelä, Tarja (toim.): Uudistuva yrittäjyys maaseudulla. Esseitä resurssiviisaasta maaseudusta. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.
- Lahnamäki-Kivelä, Susanna & Terho, Outi & Tolvanen, Hannu 2013. Uudet liiketoimintamahdollisuudet maaseudun lähitulevaisuudessa teoksessa Niemelä, Tarja (toim.): Uudistuva yrittäjyys maaseudulla. Esseitä resurssiviisaasta maaseudusta. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.
- Laitinen, Matti & Nurmi, Kari E 2004. Mitä tarkoitetaan aktiivisella kansalaisuudella? Luettu 2.10.2014
http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/aktiivinen_kansalaisuus/mita_tarkoitetaan_aktiivisella_kansalaisuudella
- Launonen, Leevi 2002. Arvot arjen käyttövoimaksi – Arvojen muutos ja käytännön eväitä. Luettu 11.11.2014. http://www.yhdessaelamaan.fi/?page_id=104

Lavia, Riku 2008. Huippukokemus on aito asia. Luettu 2.10.2014.
http://www.experiencebusiness.fi/media/leo/pine_lk060908.pdf

Maaseudun elinvoimaisuus ry 2014. Tarkoitus ja keskeiset kehittämisalueet. Luettu 16.9.2014. <http://www.maaseudunelinvoimaisuus.fi>

Michl, Werner 2009. Erlebnispädagogik. Ernst Reinhardt, GmbH & Co KG. München.

Myllyniemi, Sami 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. Yliopistopaino Oy. Helsinki

Myllyniemi, Sami 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Yliopistopaino Oy. Helsinki.

Niemi, Kalevi 2007. Valituseetos ja nuorisokasvatusliikkeiden ensimmäinen aalto teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna: Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki.

Nieminen, Juha 2007a. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna: Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki.

Nieminen, Juha 2007b. Puuttuva lenkki – nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.): Nuorisokasvatuksen teoria - perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki.

Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko 2007. Nuorisokasvatuksen teoria - perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki.

Nuorisokeskus Metsäkartano 2014. Luettu 15.10.2014
<http://www.metsakartano.com/nuoret/>,
<http://www.metsakartano.com/nuoret/leirikoulu/>,
<http://www.metsakartano.com/nuoret/kansainvalinen-nuorisotyö/> sekä
<http://www.metsakartano.com/nuoret/sosiaalinen-nuorisotyö/>

Nuorisolaki 2006. Luettu 27.9.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nykänen, Kristiina 2006a. Ihmiskäsitykset päihdetyössä. Julkaistu 31.8.2006. Luettu 18.10.2014.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0407016/1138352400309/1157026947138/1157030182944/1157031482048.html>

Nykänen, Kristiina 2006b. Holistinen ihmiskäsitys. Julkaistu 1.9.2006. Luettu 18.10.2014.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0407016/1138352400309/1157026947138/1157030182944/1157031497033.html>

Nykänen, Kristiina 2006c. Humanistinen ihmiskäsitys. Julkaistu 2.9.2006. Luettu 18.10.2014.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0407016/1138352400309/1157026947138/1157030182944/1157031526635.html>

Pelastakaa Lapset ry 2012. Osallisuuden ohjeistus. Lapsen ääni – sinulle, joka päätät lasten asioista. Luettu 11.10.2014. <http://pelastakaa-lapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/70d41e12f38740e4d1c713d41f8b89e0/1413146393/application/pdf/770756/osallisuudenohjeistus.pdf>

Perttula, Juha 2007. Elämysten merkitys ihmiselämässä teoksessa Karppinen, Seppo & Latomaa, Timo: Seikkailen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Pulkamo, Hannele 2007. Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka nuorisotyössä: Vallan välinen vai osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen menetelmä? Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna: Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki.

Räty, Kimmo 2011. Elämyspedagoginen ohjaaminen – ajatuksia kokemuksellisesta oppimisesta. Outward Bound Finland ry. Lahti.

Saaristo, Kimmo & Jokinen, Kimmo 2013. Sosiologia. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Seikkailukasvatus 2014. Valtakunnallinen seikkailukasvatusverkosto. Luettu 16.9.2014 <http://www.seikkailukasvatus.fi/fi/verkosto/>

Skinnari, Simo 2004. Pedagoginen rakkaus. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Siljander, Pauli 2005. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki.

Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Särkelä, Riitta & Londén, Pia 2009. Kansalaisbarometri 2009. Suomalaisien arvioita hyvinvoinnista, palveluista ja Paras-uudistuksesta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki.

Soini, Katriina & Ilmarinen, Katja & Yli-Viikari, Anja & Kirveennummi, Anna 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka – YP 76:3. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1>

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto 2011. Yhteisöllisyys. Luettu 2.10.2014 <http://www.sitra.fi/yhteiskunta/yhteisollisyys>

Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2014. Nuorisokeskusten arvot. Luettu 14.10.2014. <http://www.snk.fi/fi/toiminta/nuorisokeskusten+arvot/>

Suoranta, Juha 2005. Radikaali kasvatus. Gaudeamus. Helsinki.

Sutinen, Petri 2007. Seikkailukasvatus – ihmelääke ongelmiin? Teoksessa Karppinen, Seppo & Latomaa, Timo (toim.): Seikkailen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia.

Tarssanen, Sanna & Kylänen, Mika 2007. Entä jos elämyksiä tuotetaan? Elämyskolmio-malli elämyksellisyyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa Teoksessa Karppinen, Seppo & Latomaa, Timo (toim.): Seikkailen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Mahdollisuuksien maaseutu. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2014-2020. Edita Publishing Oy/Ab/Ltd.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen oppinäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vänni, Leena 2009. Teemana maailmanlaajuinen vastuu. Uusyhteisöllisyys verkossa on nykypäivän yhteisöllisyyttä. Luettu 12.10.2014.

<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2009/0511/globaalivastuu.html>

Väyrynen, Kari 2010. Elämyksestä elämisyhteiskuntaan – käsitehistoriaa ja kritiikin lähtökohtia teoksessa Karppinen, Seppo & Latomaa, Timo (toim.): Seikkailen elämyksiä 2 - elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

We Love Helsinki 2014. We Love Helsingin Facebook-yhteisösivu. Luettu 26.9.2014
https://www.facebook.com/welovehelsinki/info?ref=page_internal